

SZAKDOLGOZAT

LENGVÁRSZKY ÉVA
tanító

Kaposvár
2023

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Kaposvári Campus
Tanító Szak

Ne drámázz, drámázz!

Szociális kompetenciafejlesztés
drámapedagógiai gyakorlatok alkalmazásával

Belső konzulens:	Farkas Beáta művésztanár
Készítette:	Lengvárszky Éva OSMH7P levelező
Intézet/Tanszék:	Neveléstudományi Intézet

Kaposvár
2023

Tartalom

1. Bevezetés.....	1
2. A szociális kompetencia meghatározása.....	2
2.1. Az iskola, mint másodlagos szocializációs közeg.....	3
2.2. A szociális kompetenciafejlesztés kiemelt fontossága a XXI. században.....	5
3. Drámapedagógia, mint lehetőség.....	7
3.1. Drámapedagógia, mint a szociális kompetenciafejlesztés eszköze.....	7
3.2. A drámapedagógia foglalkozás jellemzői.....	9
3.3. Milyen a jó drámapedagógus?	10
4. Szociális kompetenciafejlesztés a 4. c osztályban.....	12
4.1. Drámapedagógiai gyakorlatok.....	13
4.1.1. Drámapedagógiai óra – Minta 1.....	14
4.1.2. Drámapedagógiai óra – Minta 2.....	16
4.2. Kedvelt játékok a 4.c osztályban.....	19
4.3. Leggyakrabban alkalmazott eszközök.....	23
4.4. Tanítványaim gondolata a drámapedagógia órákról.....	25
4.5. A jószágkavics – Magatartás értékelés a 4. c osztályban.....	26
4.5.1. Jóságkavics.....	26
4.5.2. Miért pont kavics?	26
4.5.3. A kavicsozás előkészítése.....	27
4.5.4. Magatartás értékelés.....	29
4.5.5. A kavicsozás menete és formái.....	30
4.5.6. Nevelési célok.....	33
4.5.7. Elért nevelési célok.....	33
4.5.8. A gyerekek által kitűzött és elért célok.....	35
4.5.9. Mindennapi sikerek konkrét példákon keresztül.....	38
4.5.10. Szülői háttér.....	40
4.5.11. Hogyan kapcsolódik a Jóságkavics a drámapedagógiához?.....	41
5. Summary.....	42
Irodalomjegyzék.....	45
Melléklet.....	48

„Ha te nem égsz,
Ha én nem égek,
Ha mi nem égünk,
A sötétet
Ki változtatja fénné?”
(Nazim Hikmet)

Annának köszönettel! Köszönöm, hogy fényt viszünk oda, ahol sötét van.

1. Bevezetés

Mottóm: A jövő az osztályteremben ül.

Nagyon szeretem a gyerekeket. Szeretem a jóságukat, az őszinteségüket, a kíváncsiságukat, a játékosságukat. Szeretem a gyerekeket körüllegő különleges, néha képzelet- és mesebeli világot. Szeretem, hogy minden gyermek más, mégis képesek közös hangot találni. Szeretem látni a fejlődésüket, amelynek nem csak szemlélője, hanem tudatos alakítója is vagyok. Szeretem, hogy kedvelik azokat a dolgokat, amiket én is kedvelek: játékot, mesét, felfedezést, kísérletezést, nevetést. Gyerekekkel foglalkozni hatalmas felelősség és mindennapos kihívás, amely önismeretre és állandó belső munkára készítet, hogy jobb legyek.

Egy átlagos alsó tagozatos gyerek több időt tölt az iskolában, mint mi felnőttek a munkahelyünkön. Egyáltalán nem mindegy, hogy ezt a néha végtelenül hosszúnak tűnő időt milyen körülmények között és milyen közösségben tölti el. Tanítópárommal, Tóthné Mezei Annával (továbbiakban: Anna) kiemelt célunk, hogy tanítványaink minden reggel úgy érezzék: otthonról hazaértek. Mindennapi munkánkat nagyban meghatározza közös szemléletünk, miszerint nem csak a tárgyi tudás a tudás. Az iskola fontos feladata a felkészítés a változásokra, egyúttal azon szociális készségek fejlesztése, amelyek sikeressé teszik a gyerekeket az iskolai létben, valamint nagyban meghatározzák az életben való bevalási esélyüket. Célul tűztük ki, hogy az általunk tanított gyerekek vidám, boldog kiskamaszokká érjenek, akik barátsággal, bizalommal és elfogadással fordulnak társaik felé. A tudást értéknek tekintik, képesek együttműködni, sikerekben osztozni, pozitívan gondolkodni, konfliktusaikat megélni, felismerni, megoldani. Fontos feladatunknak érezzük, hogy tanítványaink énképét, önismeretét, önbizalmát, önkritikus gondolkodását, kommunikációs és empátikus készségüket folyamatosan fejlesszük, hogy arra a jövőben bátran építkezheszenek. Éppen ezért osztályunkban nagy hangsúlyt fektetünk az érzelmi nevelésre és a szociális kompetenciák fejlesztésére. Személyiségfejlesztő munkánk egyik alappillére a heti egy drámapedagógia óra és egy egyedi, gyermekközpontú magatartás értékelő rendszer, amelyet Annával közösen dolgoztunk ki, és a közösség érdekeit szem előtt tartva folyamatosan az aktuális célokhoz igazítunk.

Szakdolgozatomban a továbbiakban kifejtem a szociális kompetenciák fejlesztésének fontosságát, valamint részletesen bemutatom az osztályunkban folyó drámapedagógiai készségfejlesztő gyakorlatokat.

2. A szociális kompetencia meghatározása

A 70-es évektől napjainkig a szociális kompetencia számos definíciója vált ismertté, mégsem született még olyan definíció, amelyet a kutatók egységesen, irányadóként elfogadnak. (Zsolnai 2010)

Sütőné Koczka Ágota szerint, „*Ha egy diák szociálisan kompetens, képes a megfelelő szociális készségeket használni... A szociális készségek koncepciója az idők folyamán igen gyakran változott. A megfogalmazásokban a szükséges források megszerzésének képességétől (figyelem, információ, élelem, játékok stb.) a speciális viselkedésen keresztül (asszertivitás, szemkontaktus, képesség mások pozitív ösztönzésére, csapatmunka, agresszivitás, a kötekedő magatartás mellőzése, a nem helyénvaló magánakciók elkerülése) a gyakori együttműködésig, az énkép és a kognitív készségek fogalmáig számos megközelítés előfordult.*” (Sütőné 2004, online)

A szociális kompetencia szociális motívumok és szociális képességek rendszere, a szociális viselkedés szervezője, megvalósítója (Nagy és Zsolnai 2001).

A szociális kompetencia egy olyan motívum- és képességrendszer, amely nélkülözhetetlen a társas viselkedéshez, a társas alkalmazkodáshoz. A szociális kompetencia pszichikus elemeket (szociális, kognitív és emocionális) tartalmaz, az életkorral folyamatosan változik, formálódik. A társas viselkedésben a szociális komponens mellett érzelmi és kognitív komponensek is nagy szerepet játszanak (Zsolnai és mtsai 2007).

Dodge (1985, idézi Sütőné 2004) a szociális készségek leírására ötrészes komplex modellt fejlesztett ki, amely a szociális interakciók számos formájának leírására alkalmas.

- A szociális készségek azok a tulajdonságok, amelyek az egyént alkalmassá teszik a társas kapcsolatokra és a baráti társaságok csoportnormáinak és elvárásainak való megfelelésre.
- A szociális készségek az információ és a szociális feladatok kezelése során fel-lelhető tudatalatti hatások, amelyek a világról alkotott kép milyenségét, a szociális együttműködésre kitűzött célokat, a hangulatváltozásokat és az „én”-képet meghatározzák.
- A szociális készségek segítik a szociális feladatok során kapott információ szekvenciális feldolgozását, azaz az ismeretek kódolását, reprezentálását, a válasz keresését, a válasz értékelését és szelektálását.

- A szociális készségek fontos eleme a szociális feladatokkal szemben képviselt viselkedési reakció, például az aszertivitás, a viselkedés pozitív befolyása, az együttműködés, az agresszió stb. milyensége.
- Szociális készségek segítik a gyermeket a szüleikkel, tanáraikkal és társaikkal való viselkedésben.
- A gyermekeket, tanulókat a felnőttekkel és a társakkal kapcsolatos viselkedésben segítik.

Dodge komplex modelljéből is jól kitűnik, hogy a szociális interakciók, mint a csoportok, baráti társaságok, iskolai közösség elválaszthatatlan részét képezik a szociális készségek kialakulásának, fejlődésének.

2.1. Az iskola, mint másodlagos szocializációs közeg

A gyerekek 6-7 éves koruktól kezdődően idejük nagy részét iskolai közösségben töltik, amely a család után az egyik legfontosabb szociális színtere életüknek. Az iskolát a társadalom kimondottan azzal a céllal hozta létre, hogy átadásra kerüljön a felnőttkori funkcionáláshoz szükséges tudásanyag, benne a társadalmi normák is (Ranschburg 1993). Az iskola elsődleges funkciója a tanítás, emellett lényeges szerepet kap olyan szociális normák bemutatása is, amelyek nélkülözhetetlenek a sikeres társas léthez, valamint az intézmény hatékony működéséhez is elengedhetetlenek. Az iskola az otthoni környezettől erősen eltérő, sokkal nagyobb, formalizáltabb közösség, ahol más szerepek és célok kerülnek előtérbe. Az egyénre olyan hosszú távú hatást gyakorol, ami jelentős befolyással bír a személyiség fejlődésére, a társas kapcsolatok alakulására, valamint a társadalmi szabályok elsajátítására. Az iskolai közösség azért is kitüntetett területe a társadalmi beilleszkedésre való felkészítésnek, mert folyamatos és ismétlődő tapasztalatokat ad arról, hogyan kell együttműködni olyan emberekkel, akik nem az egyén rokonai vagy barátai (Jámbori 2007). Az iskolai közösségben a gyerekeknek lehetőségük van megélni, és érzelmi-, értelmi fejlődésüknek köszönhetően megérteni, hogy számos társas helyzet különbözőképpen alakul az otthoni és az iskolai környezetben. Megtapasztalhatják, hogy a családon belüli viselkedés sok esetben nem hatékony az iskolai közösségben a kortársakkal és más felnőttekkel szemben, az iskolai viselkedésminta pedig gyakran a családon belül nem megfelelő stratégia céljaik eléréséhez.

A szocialitás alakulását nagyban befolyásolja az egyén személyisége, a családi hatások, valamint az iskola, mint társas közösség. Az iskolai szocializáción belül három fő hatást különíthetünk el: a pedagógusok, a kortársak és az iskolai kultúra, iskolai értékek befolyását (Józsa és Fejes 2010).

A gyerekek szociális környezetének meghatározó szereplői a pedagógusok, akik modellként jelennek meg a tanulók életében. Viselkedésükkel, kisugárzásukkal, attitűdjeikkel, előítéleteikkel, problémamegoldási stratégiáikkal és teljes személyiségükkel hatással vannak rájuk (Trencsényi 1988). Kisiskolások körében jól megfigyelhetőek a pedagógusoktól átvett viselkedésmód elemek. A gyerekek először spontán, később tudatosan utánozzák a közvetlen környezetüknek a szereplőit, iskolai környezetben a pedagógusokat és a kortársakat. Éppen emiatt nem mindegy, hogy ki a választott személy, akit utánoznak. A gyermeki személyiségfejlődés során éppen ezért nagyban befolyásoló tényező a pedagógusok személye. Óriási felelősség, amely folyamatos belső munkára kell, hogy sarkalljon bennünket, hogy mindig jobbak és jobbak legyünk. Mindemellett a pedagógushoz fűződő viszony fontos tanulási motívumként is szolgál. Egy kisiskolás gyerek iskolai teljesítménye és tanulásszeretete szinte elválaszthatatlan attól, hogy szereti-e a tanítóját. Egy kisiskolás gyermek még nem a jó jegyekért, a teljesítményért tanul, hanem a tanító szeretetéért, elismeréséért. Olyan modell számára, akinek meg szeretne felelni.

A tanulási motiváció és a szocialitás alakulásában kimagasló szerepe van a kortársaknak is. A kortárs kapcsolatok a kisiskolás kortól kezdve egyre nagyobb horderejűvé válnak, és az általuk szerezhető tapasztalatok felkészítést jelentenek az olyan jövőbeli szerepekre, mint a társakkal való kommunikáció, konfliktusok kezelése, másik nemmel való kapcsolatfelvétel, versengés a hasonló képességűekkel stb. A kortársak közötti kapcsolatok eltérnek a felnőtt-gyerek viszonytól, ezért más és egyben jelentős a szocializációs feladatuk. A felnőtt-gyerek kapcsolatban egy hierarchikus alá- és fölérendeltség figyelhető meg, ahol a gyerekek igénye az érzelmi biztonság és támogatás megszerzése. A kortárs kapcsolatok ezzel szemben olyan mellérendelt összeköttetések, amelyek egyenjogúságot biztosítanak a gyerekeknek. Az egyenjogúság bátorságot ad a cselekvéshez, a társakkal való kapcsolatfelvételhez, kommunikációhoz stb. A kortárs közösségnek hatalmas szerepe van az önértékelés alakulásában: ki kell érdemelni a társak barátságát, tiszteletét, szeretetét (N. Kollár 2004). Iskolai közegben a gyerekek megtapasztalhatják hogyan kell és hogyan tudnak sikeresen együttműködni és alkalmazkodni a kortársakhoz, valamint a pedagógusokhoz.

Az iskolai szocializáció harmadik befolyásoló fő tényezője az iskolai kultúra. Az iskolai kultúra meghatározza az iskolai értékeit, normáit, jelenségeit, interakcióit, valamint ezek szövevényes kapcsolatát. Az iskolákban ténylegesen megvalósuló normák és viselkedésmódok összessége az úgynevezett működő szervezeti kultúra, amiről konkrétumokban nagyon nehéz beszélni. Elemzésének egyik meghatározó területe lehet a rejtett tanterv, amely implicit módon fejt ki hatását a személyiségfejlődésre. Ezek a ki nem mondott, mégis magától értetődő normák nagyban befolyásolják az iskola pedagógusainak és tanulóinak gondolkodását és cselekedeteit, érzelmeit (Józsa és Fejes 2010).

A fentiek alapján elmondható, hogy az iskola a társas kapcsolatok számos területét érintve hat az egyénre. Fontos kiemelni, hogy az egyénnek is fontos szerepe van ebben a folyamatban, hiszen a szocializáció interaktív, az iskola sajátosságai az egyén szűrőjén keresztül fejtik ki hatásukat, illetve az egyéni jellemzők formálják is azokat (Berta és Török 2015).

2.2. A szociális kompetenciafejlesztés kiemelt fontossága a XXI. században

Az iskolai szocializáció akkor tud hatékonyan működni, ha ráépül a családi szocializációra. Éppen emiatt nagyon fontos az összhang a család által közvetített értékek, normák és az iskola által értékesnek választott viselkedésformák és értékrendszerek között (Jámbori 2007). Pedagógusként szerencsés helyzetben vagyunk, ha a családi környezet megteremti a társadalmilag elfogadott viselkedésformák alapjait. Sajnos manapság egyértelműen kijelenthető, hogy egyre nagyobb azoknak a családoknak az aránya, akik nem, vagy alig képesek biztosítani azokat a kognitív, érzelmi és szociális környezeti feltételeket, amelyek pozitívan hatnak a gyerekek személyiségének alakulására. Ennek egyik oka lehet a családok bizonytalan egzisztenciája és a nem megfelelő szociokulturális háttér. Másik oka lehet a dinamikusan fejlődő, felgyorsult világ, amelyben élünk. A világunk változik, azonban olyan sebességben teszi mindezt, amit szinte képtelenek vagyunk követni. A minket körülvevő digitális környezet térnyerésének következtében információs társadalomban élünk. Megjelentek a vezető nélküli metrók, az önvezető mezőgazdasági gépek, léteznek éttermek, ahol robotok szolgálják ki a vendégeket, a gyárak robotok segítségével állítják elő termékeiket, az orvosok bonyolult, komplikált műtéteket robottechnika segítségével végeznek. A híreket elektronikus újságban olvassuk, a digitális oktatás sem idegen fogalom már a számunkra, az iskolai értékelés elektronikus naplóban történik,

az emberek közötti kapcsolattartás elsődleges eszköze pedig az okostelefon. Nemcsak a gazdaságra van hatással a technológiai fejlődés, hanem az emberek, családok életére is. A digitális eszközök (okosóra, okostelefon, tablet) egyfajta státuszsimbólummá váltak, a digitális világot pedig sok szülő túl korán nyitja ki a gyerekek számára. Csak az utóbbi évek tapasztalatai tették világossá, hogy a digitális eszközök milyen hatást gyakorolnak a gyermekek személyiségfejlődésére. Egyértelműen megállapítható, hogy azon gyerekeknél, akik életében korlátlanul jelen van a digitális tartalom, (televízió, okostelefon-, tablet- és internethasználat) a szociális készségeik elmaradnak az életkorukhoz elvárható szinttől. Kommunikáció, türelem, megküzdési és érzelmi stratégiák, empátia, problémamegoldó készség stb. mind olyan szociális készségek, melyekre károsan hat a túlzott eszközhasználat. További veszélyt jelent, hogy a gyerekek életében az online térben zajló események (pl. online játék, Messenger, TikTok, Instagram stb.) nagyon hasonló jelentőséggel bírnak, mintha a valós életben történnének, ellenben azok súlyát és következményét kevésbé érzik. Szeretném kiemelni, hogy a digitális létnek vannak előnyei is, de a kulcs bármilyen életkorban a tudatosság és a korlátok. Amíg a digitális tartalom tekintetében a szülői tudatosság nincs jelen a családokban, addig ez az erőforrás destruktív hatással van a gyerekek életére.

Véleményem szerint a modern társadalom felgyorsult életkörülményei miatt egyre több viselkedészavaros gyermek kerül be az iskolapadba erősen hiányos szociális készségekkel. A hazai oktatás elsősorban a kognitív kompetenciák fejlesztésre helyezi a hangsúlyt, pedig a szocializáció egyik kiemelt színtere az iskola. A XXI. században megkerülhetetlen pedagógiai teendő lenne a gyerekek szociális készségeinek fejlesztése, hiszen a mai társadalom elvárása az egyén fokozott alkalmazkodása, - legyen az felnőtt, vagy gyerek - nekünk pedagógusoknak pedig fel kell vértéznünk tanítványainkat azokkal a kulcskompetenciákkal, amelyek kapaszkodót jelentenek ebben a dinamikusan változó világban. A szocializáció tanítható és tanulható folyamat, az iskolai közösség és az osztálytermi munka pedig remek lehetőséget biztosítanak. De melyek azok a szociális kompetenciák, amelyek iskolai kereteken belül kiválóan fejleszthetők? Radnóti Katalin szerint a következők:

„Személyközi viselkedés:

- *konfliktuskezelés,*
- *figyelemfelkeltés,*
- *üdvözlés,*
- *segítés másokon,*

- *viselkedés társalgás közben,*
- *viselkedés szervezett játék közben,*
- *pozitív attitűdök mások iránt.*

Önmagával szembeni viselkedés:

- *következmények vállalása,*
- *etikus viselkedés,*
- *érzelmek kifejezése,*
- *pozitív énattitűd,*
- *felelősség.*

Feladattal kapcsolatos viselkedés:

- *verbális kommunikáció feladatvégzés során,*
- *figyelés feladatvégzés közben,*
- *osztálytermi kommunikáció,*
- *csoporton belüli aktivitás,*
- *mások előtti szereplés vállalása.” (Radnóti 2009, online)*

3. Drámapedagógia, mint lehetőség

3.1. Drámapedagógia, mint a szociális kompetenciafejlesztés eszköze

„...a drámajátékok az emberépitést célozzák, feladatuk a személyiségformálás, a kapcsolatfelvétel, a kapcsolattartás, a közlés megkönnyítése. Így a dramatikus alkotójáték tulajdonképpen szocializáló tevékenység.” (Gabnai 1999, 9)

Jonothan Neelands (1994) megállapítása szerint tanulási szempontból a dráma legfőbb céljaként a „változás előidézését” határozhatjuk meg. A dráma hatására számos területen következhet be változás: változás a megértésben, változás az attitűdben, változás az anyanyelvi kompetenciákban, empátikus készségben, valamint változás a szociális viselkedés terén.

Pedagógiai munkám egyik kitüntetett célja tanítványaim szociális készségeinek fejlesztése. A gyermekek számára a tanulás és kísérletezés legfontosabb eszköze a játék. A játék az az eszköz, amellyel felfedezik és sajátjukká teszik a világot, értelmezik a tapasztalataikat, felépülnek a megpróbáltatásaikból. *„A dráma a gyermeki játékból eredeztethető. Ugyanazt a fantázia-képességet és önkontrollt feltételezi, mint a gyermeki játék...A dráma a gyerekek már meglévő tapasztalatát, valamint képzelőerejét használja ki új tapasztalatok megszerzése érdekében.”* (Neelands 1994, 11) Meg kell hát ragadnunk a játék lehetőségét, mint pedagógiai eszköz, hiszen ez a tevékenység a híd, amely megteremti a kapcsolatot iskola és gyerek, gyerek-gyerek, valamint pedagógus és gyerek között. A játékos tanítás alkalmat ad arra, hogy belépjünk a tanítványaink világába, ezáltal kialakuljon a bizalom, ami az eredményes együttműködés alapfeltétele.

A drámapedagógia fundamentuma a gyermeklélektan. A gyerekekben kb. 9 éves koruktól a reproductív képzelet kezd eluralkodni, az iskola ezt a folyamatot pedig fel is gyorsítja. Ennek folytán alakul ki általában a beleélő képesség csökkenése és a fantázia gátoltsága. Kisebb korban - kb. 9 éves korig - a szerepjáték természetes eszköze a feszültség levezetésének. Később ez a szerepjáték készség a maga spontán módján már nincs meg a legtöbb gyerekben. Éppen emiatt fontos, hogy a tanulók kilencedik életéve után, amikor érdeklődésük egyre tudatosabban fordul a valóság felé, olyan képességfejlesztő, közösségi élményt adó játékokkal segítsük őket, amelyek alkalmasak a feszültségeik levezetésében is. (Neelands 1994)

A drámapedagógiai játék olyan interaktív, csoportmunkán alapuló tevékenység, amely minden esetben aktivitást, cselekvést, empátiát, toleranciát igényel gyermekektől és pedagógustól egyaránt, ezáltal azon személyiségjegyeket fejleszti, amelyek nélkül az iskolában nem létezik hatékony munka, valamint azon készségeket erősíti, amelyek létfontosságúak az életben való beváláshoz. Radnóti (2009) szerint a csoportos tevékenység, együttműködés során proszociális (segítő, közösséget szem előtt tartó) viselkedésmód valósul meg, valamint a proszociális viselkedés számos eleme jelenik meg a közös munka során. Ezek között található a korrektség és tisztesség, a felelősségvállalás és megbízhatóság, valamint a kötelességtudat, a tolerancia és szolidaritás, a megértés, a segítőkészség. Mindemellett a drámajáték felszabadítja a kreatív energiát, kitágítja a kudarcűrész határait, sikerélményt nyújt a résztvevőknek, amely növeli a gyermekek önbizalmát és csökkenti az iskolai szorongást.

Hiszem azt, hogy ha mi közelítünk a gyerekekhez, a saját nyelvükön szólítjuk meg őket, - ami a játék – akkor a kitűzött pedagógiai célok megvalósítása során sikerre számíthatunk. A közös játék öröme és felszabadultsága, a közös élmény növeli az összetartozás érzetét, és megkönnyíti a szocializációs folyamatot a tanító és a gyerekek számára egyaránt.

3.2. A drámapedagógia foglalkozás jellemzői

A drámajáték minden esetben a pedagógus által előre átgondolt folyamat, amelynek határozott íve van, a gyakorlatok és játékok a fokozatosság elvét követik. A tanítási dráma bármilyen tanítási órán alkalmazható, valamint szabadidős foglalkozásokon, iskolaotthonban, napköziben, kirándulásokon, táborokban stb. A gyakorlatok során a játék nem a cél, hanem az eszköz, amely segítségével a gyermeki személyiség harmonikus fejlődését érhetjük el. *„A drámapedagógia egyik legnagyobb értéke a foglalkozások légkörében, hangulatában rejlik. Ha feltétel nélküli elfogadást, támogatást érez a gyerek, könnyen elnyerjük bizalmát. Ez elengedhetetlen: a módszer alkalmazásának alapfeltétele a bizalom. Itt szabad tévedni, nincs elmarasztalás. A gyerekek bátran kérdeznek és válaszolnak. A gyakorlatok közben nincs versenyhelyzet és szankcionálás”* (Csájiné és Szilvásiné 2008, online).

Előd Nóra (1997) szerint a drámapedagógiát három ö betű jellemzi. Az első az önkéntesség, amely szerint a gyermek csak akkor vesz részt a játékban, ha szeretne. Szabad passzolni, tehát ha a gyerek adott helyzetben nem szeretne részt venni a játékban, ne kötelezzük rá. A második az öncélúság, ami azt jelenti, hogy a játékot játéért magáért, a benne rejlő örömforrásért és nem jegyért, jutalomért játsszuk. A harmadik ö betű az örömszerzés, amely szerint a játék önjutalmazó tevékenység.

Valójában mindenki, aki ilyesfajta foglalkozást vezet és alkalmaz, saját módszert alakít ki, hiszen a játékba minden esetben belevisszük önmagunkat, saját személyiségünket. Mindemellett minden foglalkozás felépítése egyedi megítélést kíván, hiszen ez nagyban függ a

- a korosztálytól
- a csoportlétszámtól
- az összeszokottságtól
- a szociális háttértől
- a játékgyakorlattól
- az ismereti szinttől
- a tértől és időtől

Emiatt minden drámafoglalkozást megelőz a tudatos tervezés és szervezés, de lehetőséget hagyva az improvizációnak.

3.3. Milyen a jó drámapedagógus?

Mielőtt megvizsgáljuk, hogy kiből is válhat jó drámapedagógus, először ismerjük meg a jó tanár legfőbb jellemvonásait.

„Deák Ferenc, aki Eötvös József gyermekének házitánítója volt, nehezen haladt a gyermekkel. Miért? Deák azt felelte: Nem tudom megtanítani dolgokra, mert nem szeret engem” (Gösi 2013, online).

Örök igazság: a gyerek annak tanul, akit szeret. De hogy mi kell ehhez a különleges kapcsolathoz? Az empátia. Buda Béla (1993) szerint a spontán empátias tanári személyiség képes arra, hogy a tanulókat érzelmileg magához vonzza. Az ilyen személyiség nem rendel mindent alá az oktatási feladatoknak, pedagógusi igényeit nem szűkíti le a rendre és a konvencionális viselkedésére. Tanítványait képes egyéniségükben szemlélni, megérti és támogatja önállósulási tevékenységeiket, valamint megérti a csoportviszonyokat és az iskolai viselkedés erős csoportmeghatározottságát.

Szintén Buda Béla (1993) fogalmazta meg, hogy a jó tanár a tanulókkal való hosszan tartó interakciós folyamatban azonosulási mintát nyújthat és a tanítványaival erős érzelmi kapcsolatot alakíthat ki. Az érzelmi kötődésnek köszönhetően komoly nevelési eredményeket érhet el. Ahhoz azonban, hogy egy pedagógus azonosulási minta legyen, fontos, hogy merje önmagát adni, spontán, szabad módon, természetesen kell viselkednie. Nem csupán a személyesség és természetes viselkedés fontos ahhoz, hogy a jó pedagógus azonosulási minta legyen, hanem a hitelesség, a kongruencia is. A hitelesség ebben az esetben azt jelenti, hogy a nem verbális kommunikáció és a metakommunikáció összhangban van, jelzésrendszere egyértelmű, a tanítványok ezt érzékelik.

Az imént felsorolt tulajdonságok a jó drámatanár ismérvei is egyben, ellenben kiegészítést igényel néhány lényeges jellemvonásra vonatkozólag. A tanítási dráma nagy kreativitást, spontaneitást, találékonyságot igényel mind pedagógustól, mind gyerektől. A kreativitásra nevelés emiatt kreatív nevelőket igényel, bátorságot és bizalmat. Fontos, hogy a pedagógus a munkáját igazi alkotói kíváncsisággal élje meg, így lesz hiteles, tanítványai bizalmát nélkül nem nyerheti el. Németh László tréfás tanítói paradoxona: *„Tanítani csak azt szabad, amit maga sem tud az ember. Akkor csillog a tanító munkájában az a frissesség, öröm, amelyet csak az együtt-tanulás adhat meg.”* Drámajáték esetében a játék maga a tanulás, a frissességet és az örömet a közös játék élménye adja a résztvevőknek.

Ahogy Mérei Ferenc is mondta: „...ezekhez a foglalkodásokhoz nevelőket kellene képezni, spontaneitásra, játékra, saját élményük segítségével. Míg ők maguk nem tudnak játszani, addig tanítani sem tudnak. Amikor a gyerekek színházasdit játszanak, akkor nem egy szerepben négykézláb másznak. Ugatnak, mert eljátsszák a kutyát. Az olyan pedagógus, aki nem vállalja, hogy négykézláb, ugatva eljátssza a kutyát, nem tud csoportot vezetni. Itt nincs keménygalléros pedagógus.” (Mérei 1976, 24)

Kaposi László (1995) szerint egy megfelelő drámapedagógia foglalkozás megszervezéséhez a pedagógusnak a következő alapismeretekkel kell rendelkezni: (A teljesség igénye nélkül.)

Elméleti alapismeretek:

- fejlődéslélektan és játépszichológia
- drámajáték elmélete és története

Gyakorlatok és technikák ismerete:

- kapcsolatteremtő játékok
- bizalomgyakorlatok
- empátia- és toleranciafejlesztő játékok
- lazító, bemelegítő játékok
- ritmusgyakorlatok
- érzékelést fejlesztő játékok
- koncentrációs játékok
- memóriafejlesztő játékok
- fantáziafejlesztő játékok
- interakciós játékok
- agressziólevezető játékok
- beszédkésztség-fejlesztő gyakorlatok
- szituációs, improvizációs játékok
- ön- és csoportismereti játékok
- népi játékok
- színjátékos (színházi dramaturgiai) gyakorlatok

A tanítási dráma legfontosabb témátípusai:

- mesére/mondára épülő dráma
- történelmi esemény feldolgozása drámával
- gyerekek által ismert történetekre épülő dráma
- műalkotások feldolgozások tanítási dráma segítségével
- erkölcsi problémák, különböző döntések következményeinek vizsgálata drámán keresztül
- tudományos problémák vizsgálata drámában
- a drámához, mint műnemhez tartozó alkotások feldolgozásával

Szakdolgozatomban a továbbiakban a dramatikus játékok alkalmazási lehetőségeit mutatom be a Bevezetésben már ismertetett konkrét pedagógiai célok tükrében.

4. Szociális kompetenciafejlesztés a 4. c osztályban

A 2022/2023-as tanév kihívással teli időszak a 4. c osztály életében. Tanulmányaik során minden tanévben tanító csere történt, negyedik tanévre én lettem a negyedik tanítónő. Mindemelllett a COVID-19 járvány alatt hosszú időt töltöttek digitális oktatásban. Ezen hatások nagyban csökkentették a közösségépítés lehetőségét, valamint a tanulók szociális készségeinek fejlődését.

Annával hamar megtaláltuk a közös hangot, azonnal kiderült, hogy nagyon hasonlóan gondolkodunk, hasonlóak a nevelési céljaink és módszereink, különbözőségeink pedig kiegészítik egymást. A harmonikus, dinamikus, sokszor humorral fűszerezett munkakapcsolat nagyon ösztönzőleg hat az osztályra, pozitív hatása érződik az osztálylégkörön és a gyerekek magatartásán is. Munkánk során a játékos drámapedagógia gyakorlatok kerültek előtérbe, amelyek az elsődleges eszközei a tanítványaink szociális készségének implicit fejlesztésére.

Szociális kompetencia fejlesztő munkánk középpontjában álló főbb készségek:

- kommunikációs készség
- empátikus készség
- együttműködési készség
- kapcsolatteremtési és megtartási készség
- önismereti és önkritikai készség

- konfliktuskezelési készség
- kifejezőkészség
- értsék, szeressék, óvják, tiszteljék a világot, amiben élnek

4.1. Drámapedagógia gyakorlatok

Osztályunkban folyó drámapedagógia foglalkozásokat két foglalkozás leírásán keresztül szeretném bemutatni, továbbá a teljesség igénye nélkül bemutatok néhány játékot és eszközt, amelyet a gyerekek nagyon szeretnek, gyakran játsszuk, alkalmazzuk.

Előzetes tervezés folyamata:

1. Meghatározom a célt, hogy mit szeretnék elérni, milyen kompetenciák fejlesztése kerül fókusz alá az adott foglalkozásokon.
2. Játékválasztás során mindig figyelembe veszem az osztály aktuális létszámát, a rendelkezésünkre álló időkeretet és helyszínt, végül, de nem utolsónak a csoport aktuális igényeit.
3. A meghatározott célhoz gyakorlatokat, játékokat választok.
4. Vázlatot készítek, kellő rugalmasságot hagyva az improvizációnak és az előre nem tervezhető eseményeknek.
5. Előkészítem a szükséges eszközöket.

Drámapedagógia foglalkozásaink szerves része a megbeszélés. A közös értékelés, beszélgetés, elemzés, reflektálás, az esetleges vitás helyzetek rendezése nagyban fejleszti a gyerekek önismeretét, önértékelését, önkifejezési módját, valamint a csoportismereti, kommunikációs és empátikus képességüket. Nagyon fontosnak tartom és tanítványaimat is mindig arra ösztönzöm, hogy bátran vállalják véleményüket, saját gondolataikat próbálják szavakba önteni. Legyenek kritikusan önmagukkal és társaikkal szemben, bátran vállalják véleményüket, hiszen az személyiségük fontos része. Ezek a megbeszélések lehetőséget biztosítanak a számukra, hogy koruk és képességeik szerint képesek legyenek a csoporton belüli szociális helyzetük meghatározására. Továbbá elősegíti, hogy kialakuljon bennük a felismerés, hogy a társadalmi folyamatok megváltoztathatók, amelyeknek ők az aktív résztvevői, akár irányítói.

4.1.1. Drámapedagógia óra – Minta 1.

Kitűzött célok: Az egymásra való odafigyelés, verbális és non-verbális kommunikációs képesség fejlesztése, miközben a résztvevők jól szórakoznak.

Az óra menete: Ráhangoló feladatok után interaktív, összpontosítást, figyelmet igénylő gyakorlatok következnek, majd levezetés és megbeszélés.

Időkeret: 45 perc

Helyszín: tanterem

Eszközök: activity kártyák, áruk cetliken

1. Figyeld a hangom!

Játékleírás: A gyerekek a helyükön ülnek. Velük szemben állok és jó hangosan a következőt mondom, közben mutatom: Aki rám figyel, tudja, hogy a fejbűbját kell simogatnia. Utána egy kicsit halkabban mondom és mutatom: Aki még mindig engem figyel, tudja, hogy most a jobb fülét kell morzsolgatnia. Még halkabban folytatom és mutatom: Most a bal füledet morzsolgatód. Utoljára teljesen fojtott hangon, alig hallható módon mondom és közben mutatom: Aki még mindig engem figyel, tudja, hogy most a szomszédja fülét kell megsimogatnia.

Tanulók tevékenysége: A játék során teljesen elcsendesedtek, mindenki engem figyel és egymás fülét morzsolgatva várják a következő utasítást.

Megragadva a csend adta lehetőséget, nagyon halkán adom nekik a következő utasítást, ami a következő játék instrukciója is.

2. Keresd a helyed!

Instrukció: Ugyan ilyen csendben, mint ahogy most ültök, gyertek ki a tábla elé és rendeződjétek sorba a hajatok hossza szerint. A leghosszabb hajú gyerek áll legelől, az ajtónál, a legrövidebb hajú a padoknál. Nem beszélhettek! Szóval nem kommunikálhattok! Ne taszigáljátok egymást!

Tanulók tevékenysége: A gyerekek összességében csendben, néhányan fojtott hangon beszélve, suttogva megtalálták a helyüket, sikerül hajhossz szerint felsorakozniuk.

3. Keresd a színed!

Felbuzdulva a csenden és a fegyelmezett viselkedésükön, egy előre nem tervezett feladatot kapnak.

Instrukció: Ugyan ilyen csendben álljatok sorba a hajatok színe szerint! A legsötétebb az ajtónál áll, a legvilágosabb a padoknál.

Tanulók tevékenysége: A feladat nehezebb, így többen meg-megszólaltak, de ismét összességében csendben megtalálják a helyüket, sikerül a hajsza szerint felsorakozniuk.

4. Figyelj rám!

Instrukció: Tetszőleges, 4 fős csoportokat alakíthattok, így üljete le a padokhoz! Nem lesz szükséged semmilyen eszközre, csak a csapattársaidra.

1. ábra: Activity kártyák (saját kép)

Játékleírás: Minden csapat kijelöl egy-egy beszélőt, aki kap 10 db activity kártyát. A beszélőnek körbe kell írnia, hogy milyen tárgy szerepel a kártyán, a többieknek azt ki kell találni. Amit kitalálnak, azt leteszik, jöhet a következő. Annyi kört játszunk, ahány fős csapattal dolgozunk, jelen esetben 4 fő, 4 kör. Minden körben más a beszélő, fontos, hogy mindenkinek lehetősége legyen megmérettetni magát. Dinamikus, pörgős játék, mert van időkorlát. Első kör 2 perc, második kör 1 és fél perc, harmadik kör 1 perc, negyedik kör fél perc. (Egyforma időkerettel is lehet játszani.)

Tanulók tevékenysége: Előzetesen felhívom a figyelmüket, hogy zaj lesz, hiszen négy csapat dolgozik egyszerre. Nehéz lesz kiszűrni a külső zajokat, emiatt nagyon kell figyelni. A beszélőnek fontos, hogy megfelelő hangerővel beszélni.

A gyerekek nagyon nagy elánal vetik bele magukat a játékba, amely nagyon izgalmas és élvezetes a számukra.

5. Piaci kofa és a vevő:

Játékleírás: Minden csoportból kijelölök 1-1 vásárlót és 3-3 piaci kofát. A piaci kofák kapnak egy cetlit, hogy mit kell eladniuk a vásárlónak. (internet, ágy, asztal) A kofák nem mondhatják el, hogy mit árulnak, de jól kell tudniuk érvelni, hogy az ő portékáját válassza a vevő. Kb. 3-4 perc után a vevőket megkérdezem, hogy sikerült-e dönteni, melyik kofa a legmeggyőzőbb a számukra.

Tanulók tevékenysége: Nagyon aktívan dolgoznak, minden áru elkel.

6. Megbeszélés:

A kofás játék után elmutogatom nekik, hogy ebédidő van, sorakozunk. Ezen az órán mindenki látványosan jól érezte magát, ezért csak azt kértem, hogy tegye fel a kezét, aki nem érezte jól

magát. Egy kisfiú jelentkezett. Bátorítottam, hogy mondja el, milyen negatív tapasztalatai voltak. Kornél félig jól érezte magát, félig rosszul, mert éhes volt és szeretett volna már focizni menni.

Reflexió: Eredményesnek ítélem ezt az órát. Minden tervezett játék belefért, a gyerekek nagyon jól egymásra és rám hangolódtak, még azok is, akiket általában nagyon nehéz motiválni. Őket sajnos ezen az órán is többször kellett figyelmeztetni, fegyelmezni, de a játékban aktívak és együttműködőek voltak. Ez nagy siker a számomra.

Az óra fejlesztési területe: figyelemfejlesztés, szabálykövetés, önfegyelem, önismeret, kommunikáció, önkifejezés, együttműködés

Játékok forrása: Figyeld a hangom!, Keresd a helyed!, Keresd a színed! saját ötlet. Figyelj rám!, Piaci kofa és a vevő részben saját ötlet, részben korábbi, általam is játszott játékok alapján választottam.

4.1.2. Drámapedagógia óra – Minta 2.

Kitűzött célok: Bizalom és kapcsolatépítés az osztályon belül, együttműködés erősítése.

Az óra menete: Ráhangoló feladat után bizalomjátékok, majd levezetés és megbeszélés. A tapasztalatok megbeszélése ezen az órán különösen fontos része a gyakorlatoknak.

Időkeret: 45 perc

Helyszín: iskolaudvar és tanterem

Eszközök: kréta, szemkötő, síp

1. Minek a hangját hallod?

Játék leírása: Ráhangoló játék során a teremben, a helyükön ülnek a gyerekek. Mindenkin szemkötő van és fülel. Hétköznapi zajokat keltek az osztályteremben pl.: ablakot nyitok, táblára írok, táblát törölök, mágneseket teszek a táblára, tollat keresek a tanári asztal ceruzatartójában, kavi-csokkal zörgök, könyvet lapozok, a mosdóba öntök egy pohár vizet stb. Nem kiabálhatják be, ha tudják a zaj forrását. Amikor levehetik a szemkötőt, megbeszéljük, hogy milyen zajokat hallottak, próbáljuk történelmi sorrendben felsorolni.

Tanulók tevékenysége: Fegyelmezetten és csendben fülelnek. A hallott zajok megbeszélésében aktívan részt vesznek.

Mielőtt kimegyünk az udvarra, még megbeszéljük a tapasztalataikat, hogy milyen érzés volt szemkötőben ülni és csak a fülükre, korábbi ismereteikre alapozni. Ezt követően fiú-lány párokba rendezem őket, tudatosan alakítok olyan párokat, akik gyakran zsörtölődnek egymással.

2. Vakvezetés a lávaszigetek között

Játékleírás: A kis focipályán kisebb-nagyobb köröket, lávaszigeteket rajzoltam fel, ezt kell kikerülni a pároknak. A pár egyik tagja szemkötőt húz, a másik játékos mögötte áll, kezét a „vak” vállaira helyezi, úgy irányítja a közös mozgást. A cél, hogy ne lépjenek lávaszigetre és társaiknak se ütközzenek neki. A „vak” beszélhet, a látó csak a vállra helyezett kezek

2. ábra: Vakvezetés, bizalomjáték (saját kép)

mozdulataival kommunikálhat. Figyeljük a gyerekek jelzéseit. Miután érezhető a partnerek mozgásán a lazulás, páron belüli szerepcserével folytassuk a játékot.

Tanulók tevékenysége: Nagyon élvezik a játékot, izgatottság és egyben bizonytalanság figyelhető meg.

3. Vakvezetés az iskolaudvaron

A lávaszigetes játék után kitágítjuk a teret, ahol a párok közlekedhetnek.

Játékleírás: A párok egyik tagja szemkötőben van, a másik lát. Egymásba karolva sétálnak az iskolaudvaron, a látó vezeti a „vakot”.

Instrukció: Nagyon fontos, hogy a gyerekekkel tisztázzuk az alapvető szabályokat a balesetek elkerülése érdekében, és határoljuk be a maximum teret, ahol közlekedhetnek. A látó felelősséggel tartozik „vak” társáért, fontos, hogy beszéljen hozzá, mondja el neki merre járnak, milyen akadályokat vannak előttük. Sípszóra páron belüli szerepcsere következik.

4. Megbeszélés

Vakvezetést követően visszamegyünk a tanterembe – sokan oda is „vak”-látó párban érkeznek – majd megbeszéljük a tapasztalataikat. A következő kérdésekre kaptam választ a gyerekektől:

- Milyen érzés volt szemkötőben lenni?
- Milyen érzés volt vezetni?
- Melyik szerep állt hozzád közelebb?
- Hogy érezted magad, miközben rád volt utalva „vak” társad?
- stb.

Reflexió: A gyerekek a vakvezető játékot mindvégig fegyelmezetten játszották, nem történt baleset. Voltak bátrabb és bizonytalanabb párok is. A megbeszélés során egyöntetűen állították, hogy szemkötő alatt kicsit féltek, izgultak, kiszolgáltatottnak érezték magukat és ez furcsa volt a számukra. Látó szerepében ellenben mindenki magabiztosabbnak érezte magát. Végül, ami miatt én választottam párokat: sikerként könyvelem el, hogy többen megjegyezték, pozitívan csalódtak a párjukban, korábban nem választották volna páros munkára, de most jó érzéssel tölti el őket a tudat, hogy bízhatnak benne, számíthatnak rá.

Az óra fejlesztési területe: figyelemfejlesztés, szabálykövetés, önfegyelem, önismeret, kommunikáció, önkifejezés, együttműködés, empátia

Játékok forrása: Minek a hangját hallod?: saját ötlet. Vakvezetés (Anonym 2002)

Ilyen és ehhez hasonló felépítésben és dinamikában telnek a drámapedagógiai órák. Általában nem játsszuk kétszer ugyan azt a játékot, törekszem a megújulásra, hogy minél szélesebb körben ismertessem meg a gyerekekkel a drámajátékokat. A teljesség igénye nélkül bemutatnék pár olyan játékot, ami nagyon elnyerte a gyerekek tetszését, igazán önfeledten el tudnak mélyülni benne, sok pozitív élménnyel gazdagodnak, gyakran szerepelnek a játék repertoárban napköziben, tanítási órákon.

4.2. Kedvelt játékok a 4.c osztályban

Vízválasztó:

A játék leírása: A játékvezető egy kötéllel két egyenlő részre osztja a teret. A játékvezető mindig két választási lehetőséget mond a témának megfelelően, és mindegyik választási lehetőséghez kijelöli a tér adott oldalát. "Ide álljanak azok, akik..., erre az oldalra pedig azok, akik...!" A játékosok arra térfélre állnak, amelyiket igaznak érzik magukra nézve.

Szükséges eszközök: kötél/ugrókötél, listányi szópár

- alma / körte
- tejsoki/ étcsoki
- olvasás / tv-nézés
- tengerpart / Balaton
- zöldség / gyümölcs
- Piroska / Farkas
- narancslé / almalé

Cél: gátlásos viselkedés oldása, figyelemfejlesztés, önismeret

Ajánlott életkor: bármilyen életkorban játszható játék

Eszközök: kötél, esetleg lista a választási lehetőségről

Játékidő: pár perc

Megjegyzés: Gyakran játsszuk csoportalakítás során, nem csak drámapedagógia órákon, gyakorlatilag bármilyen tanórán.

Forrás: Vízválasztó (Anonym 2022)

Vak kígyó:

A játék leírása: Négy-öt főből álló kiscsoportokban játszunk - egymás kezét fogva megyünk (kezdetben nagyon lassan) a sor elején álló, nyitott szemű társunk után. Természetesen sem az irányító, sem a vakok nem beszélhetnek: csak kezük szorításával (és kezük tartásával, mozgásával) adhatnak egymásnak információt. Az irányító haladjon lassan és óvatosan, ügyeljen arra, hogy mindenki biztonságban legyen, és ne ütközzön össze semmivel!

Cél: bizalomérzet kialakítása, együttműködés kiscsoportban

Ajánlott életkor: 11-12 éves kor felett

Eszközök: szemkötő, egyéb eszköz a terem adottságaitól is függ

Játékidő: 5-10 perc, plusz megbeszélés

Megjegyzés: Két csoportban és mindig tornateremben játszunk. Egyszerű akadálypályát rendezek be a gyerekeknek és tisztázzuk a szabályokat. Az akadálypályát úgy is építhetjük, hogy a kígyók keresztezzék egymás útját, így nagyon izgalmassá válik a játék.

Forrás: Vak kígyó (Anonym 2002)

Folytasd az akciót!

A játék leírása: A játékosok körben ülnek. Valaki a csoport elé kiáll és egy rövid jelenetet bemutat egyetlen szó nélkül, csupán gesztusok és mozdulatok segítségével. A jelenet egy pontján kimerevít egy pózt, a következő játékos – ugyancsak szavak nélkül – felveszi a kimerevített pózt, majd innen folytatja a történetet. Akinek a kimerevített pózát folytatta, ő leül. Így megy addig, amíg mindenki sorra nem kerül. Utána megbeszéljük ki, mit értett, ki mit gondolt, miről szól a történet.

Cél: gátlásos viselkedés oldása, mozgáskoordináció, önkifejezés, gondolkodáskészség, kooperatív készség fejlesztése, megfigyelő készség, emlékezet, kreativitás, fantázia, társas kapcsolatok fejlesztése

Ajánlott életkor: 3. osztálytól felfelé, drámapedagógiai játékokhoz szokott osztályban

Eszközök: -

Játékidő: Kb. 20-25 perc (beszélgetéssel együtt)

Megjegyzés: A játék nagyon hosszúra nyúlhat, ha túl sokáig hagyunk egy-egy gyereket szerepelni. Fontos, hogy jól irányítsunk, mielőtt ellaposodik a játék.

Forrás: Folytasd az akciót (Anonym 2002)

Életmentő tutaj:

Játék-leírás: A játék célja az együttműködés fejlesztése. Újságpapírokat teszünk a padlóra, ezek lesznek az életmentő tutajok. A padló a víz. A játék kezdetekor mindenki úgy tesz, mintha úszna, és egyfolytában mozog. A játékvezető lesz az őrszem, bármikor elkiálthatja magát, hogy „cápa!” Amikor az őrszem elkiáltja magát, akkor mindenkinek fel kell jutnia a tutajra, mielőtt az őrszem hangosan el nem számol ötig. Fontos, hogy segítsék egymást! Akinek ezután bármelyik testrésze hozzáér a padlóhoz, az a cápa zsákmánya lett. A tutajok számát minden egyes

cápatámadás után csökkentjük. Akit a „cápa megevett”, az segíthet annak eldöntésében, hogy a számolást követően hozzáér-e valaki a padlóhoz.

Cél: gátlásos viselkedés oldása, mozgáskoordináció, kooperatív készség fejlesztése, megfigyelő készség, figyelemfejlesztés, koncentráció- csendreflex, együttműködés.

Ajánlott életkor: Bármilyen életkorban játszható játék.

Eszközök: újságpapírok

Játékidő: Addig játsszuk, amíg egy zsákmány marad.

Forrás: Életmentő tutaj (Anonym 2002)

Gombgyár:

A játék menete: A játékvezető kántálja a mondatokat és mutatja a mozdulatokat, a többiek utánnozzák a mozdulatait és vele mondják a mondókát. A szöveg: Helló, Béla vagyok, egy gombgyárban dolgozom. Egy nap a főnököm azt mondta: „Te, Béla, te nem dolgozol eleget. Nyomd ezt a gombot a jobb kezeddal!”

A játékvezető jobb kezével gombnyomást imitál, a többiek utánnozzák.

Újra kezdődik: Helló, Béla vagyok, Béla vagyok, egy gombgyárban dolgozom. Egy nap a főnököm azt mondta: „Te, Béla, te, Béla, te nem dolgozol rendesen. Nyomd ezt a gombot a bal kezeddal!”

Egyre hangosabban, egyre több testrészt bekapcsolva vezeti a játékot, mígnem lehetetlenné válik a feladat. Nyomjuk a gombot mindkét kezünkkel, jobb, majd a bal lábunkkal és még a homlokunkkal is, legvégén pedig a móka kedvéért a nyelvünkkel.

Cél: gátlásos viselkedés oldása, mozgáskoordináció, önfegyelem, megfigyelő készség, figyelemfejlesztés, koncentráció

Ajánlott életkor: Bármilyen életkorban játszható játék.

Eszközök: -

Játékidő: 5 perc

Megjegyzés: Nagyon szeretik a gyerekek, hangulatfokozásként tanórák elején, testnevelés órán, napköziben, gyakorlatilag bármikor játszható.

Forrás: Gombgyár (Anonym 2022)

Drama play in English class

Animal movements:

Children stand in a circle, at arm's length from each other. They turn right and walk around. In the meantime, the teacher gives instructions in English: e.g. move like a snake, walk like an elephant, walk like a camel, eat a banana like a monkey, jump like a frog etc.

Purpose: development of auditory comprehension, concentration, attention, recognition of animals and their movements, development of movement-related vocabulary (recognition of English verbs, animal names).

Recommended age: from 2nd grade

Tools: -

Playing time: 10 minutes

Source: Animal movemets (Belejszki 2016)

Statues in the Park

Students form groups of three. Each group receives a piece of paper with the English name of an emotion written on it. They are given three minutes to create the emotion in the form of a sculpture. Then, after each group presents its statue in turn, the others have to guess what it represents. The emotion must be named in English.

Purpose: development of coordinated movement, facial play, revitalization of vocabulary for expressing emotions.

Recommended age: from 3rd grade

Tools: pieces of paper with instructions

Playing time: 10 minutes

Source: Statues in the Park (Belejszki 2016)

4.3. Leggyakrabban alkalmazott eszközök játékokhoz

Kérdéspálca:

Nagy becsben tartjuk, mert tanítványunk, Bence és édesanyja készítették az osztályunk számára. Ráhangoló beszélgetések során szoktuk használni. Gyakran kéri a gyerekek napköziben és hétindításkor is, hogy vegyünk elő. A pálcákon a kérdések adóttak, megválaszolni nem muszáj, lehet passzolni.

3. ábra: Kérdéspálcák (saját kép)

Dixit kártyák:

A kártyákat én készítettem (letöltöttem, nyomtattam, kivágtam, lamináltam). Nagyon széleskörűen tudjuk használni őket, nem csak drámapedagógiai órákon. Pl.: ráhangolás, hétindító, hétzáró beszélgetések, beszélgetőkör stb.

4. ábra: Dixit kártyák (saját kép)

Dixitre épülő gyakorlatok és kérdések:

- Hétindító:
 - Válaszd ki azt a kártyát, ami a legjobban leírja, hogy milyen hétvégéd volt!
 - Válaszd ki azt a kártyát, ami a legjobban illik a mai hangulatodhoz!
 - Válaszd ki azt a kártyát, ami a legjobban illik a családotra!
 - stb.
- Hétzáró:
 - Válaszd ki azt a kártyát, ami a legjobban leírja, hogy milyen heted volt!
 - Melyik kártya fejezi ki a legjobban a heti magatartásod/szorgalmad?
 - Hogy érezted magad a héten az osztálytársaid körében? Meséld el egy kártyával!
 - stb.
- Egyéb foglalkozások keretein belül:
 - Válaszd ki azt a kártyát, ami a legjobban illik az osztályunkra!
 - Válaszd ki azt a kártyát, ami a legjobban illik a családotra!

- Mutasd be magad egy kártyával!
- Mutasd be egy osztálytársad egy kártyával!
- Mindenki választ egy kártyát. Beszélgetőkörben ki kell találni, hogy ki miért az adott kártyát választotta.
- stb.

Bigyókosár:

Van egy bigyókosarunk, tele mindenféle feleslegesnek tűnő, valójában nagyon hasznos dologgal. A kosár hamar megtelt, mindenki hozott bele valami számára feleslegeset, ami az iskolában új életre kelt. Pl.: kulcs, kapunyitó, dióhéj, toboz, gyöngy, fillér, kisautó, csipesz, labda stb.

5. ábra: Bigyókosár (saját kép)

A bigyókra épülő gyakorlatok és kérdések:

- Ráhangolás:
 - Mindenki választ egy bigyót. A többieknek ki kell találni, hogy miért azt választotta.
 - Válassz egy bigyót és mondd el, miért azt választottad!
 - stb.
- Dramatikus játékok:
 - Meseszövés: Elkezdem a történetmesélést. Pár mondat után átadom a szót a gyerekeknek, akik sorban következnek. Differenciálásként egy-egy tanulónak adunk egy bigyót, amit bele kell szőnie a történetbe.
 - Húzz egy bigyót! Mutogasd el, hogy mi van nálad!
 - Húzz egy bigyót! Írd körbe, hogy mi van nálad! (Ez angol órán is nagyon jó játék.)
 - Páros munka – mutasd be a párodat egy bigyó segítségével!
 - Ha anyukám egy bigyó volna, akkor egy lenne. Miért?
 - stb.

Papírfecnik:

Öko osztályunkban a még használható papír nem kerül a szelektív hulladékgyűjtőbe, gyakran hasznos eszköze egy-egy játéknak.

A papírfecnikre épülő gyakorlatok és kérdések:

- Véletlenszerű páralakítás:
 - o Írd a neved a cetlire, gyűrd össze és dobd a kalapba! Mindenki húz egy cetlit, akinek a neve a papíron van, ő lesz a párja.
- Kíváncsi kérdések:
 - o Írj egy érdekes/furcsa kérdést a papírfecnidre, amit még soha nem kérdeztél meg az osztálytársaidtól! Gyűrd össze a cetlit és dobd a kalapba! Mindenki húz egy cetlit, hangosan felolvassa a kérdést és megválaszolja. Lehet passzolni. Fontos, hogy csúnya/zaklató/obszcén kérdés nem lehet. (Igazán érdekes kérdések szoktak elhangozni, de ami eddig a legfurcsább volt: Hova szeretnéd, hogy eltemessenek? Bevallom, mindenki, beleértve engem is, hangosan hahotázva nevetett, annyira váratlanul ért minket ez a kérdés.)

4.4. Tanítványaim gondolata a drámapedagógia órákról

Tanítványaimat írásban kérdeztem, hogy mi a véleményük a drámapedagógiai órákról. Nagyon fontos számomra a visszajelzésük, hiszen ők a főszereplők. Szeretem és értékelem az őszinte véleményeket, a negatív kritikájukból jól tudok építkezni. Az alábbi szempontsor szerint fogalmazást írtak.

Fogalmazás szempontok:

- *Szereted-e a drámapedagógia órákat? Miért?*
- *Hasznosak számodra ezek a játékos órák? Miért?*
- *Melyik volt a kedvenc játékod?*
- *Mit gondolsz, mit tanulhatsz ezeken az órákon?*
- *Mit gondolsz, a drámaóráknak van hatása az osztályközösség életére?*

Az elkészült fogalmazások nagy része pozitív hangvételű, kedves soraikat, okos gondolataikat megható olvasni. Egy kirívó fogalmazás készült. Ákos nehezen motiválható, sértődékeny, önféjú kisfiú. Rossz hangulata meglátszik a munkáján is. A fogalmazások egy része szakdolgozatom Melléklet fejezetében, az első mellékletként olvashatók. Fontos megjegyezni, hogy a helyesírást csak fotózás után javítom, mert ebben az esetben nem a helyesíráson volt a hangsúly, illetve esztétikus munkájukat ne csúnyítsa el egy-egy piros, pedagógusi iromány.

4.5. A jószágkavics – Magatartás értékelés a 4. c osztályban

4.5.1. Jóságkavics

Ha magatartás értékelésről beszélünk, akkor bevallom, nem szeretem a pirospontokat, a feketepontokat, a nyomdát és a csillagokat sem. Számomra ezekben nincs semmi személyes, a gyermek nem tudja megfogni, nem érzi a sajátjának. Véleményem szerint a hagyományos értékelő módszerek erősen pedagógus központúak, az értékelés során nincs megfelelő differenciálás, az értékelt tanulónak nincs önértékelési-, esetleg felszólalási lehetősége.

Osztályunkban nagy hangsúlyt fektetünk tanítványaink érzelmi nevelésére és szociális készségeik fejlesztésére. Olyan magatartásértékelő rendszert szerettünk volna kidolgozni, amely figyelembe veszi a gyermeki sokszínűséget, a csoportviszonyokat és az iskolai viselkedés csoportmeghatározottságát, továbbá fontos célunk volt, hogy a gyerekek az értékelés során aktív szereplők legyenek.

A jószágkavics egy olyan ön- és csoportértékelési rendszer, amely nagyban elősegíti a gyerekek énképének, önismeretének, önbizalmának és önkritikus gondolkodásának fejlődését, valamint a kommunikációs és empátikus készségüket is fejleszti. Az értékelések során a gyerekeknek lehetőséget biztosítunk, hogy felismerjék saját konfliktusaikat, azokat elviseljék és önálló megoldásra törekedjenek. Szakdolgozatom I. fejezetében részletesen tárgyaltam ezen kompetenciák fontosságát.

4.5.2. Miért pont kavics?

Ökotudatos osztályunk van. Az osztálytermünk éke az ökosarok nyírfával, szobanövényekkel, mikroözldekkal, valamint Gömbivel az osztályhőrcsöggel. (2. melléklet) Négyféle hulladékot gyűjtünk szelektíven – papír, műanyag, műanyag kupakok, elem –, az osztálytermi dekoráció természetes anyagokból készült, technika órán és egyéb kreatív foglalkozások során törekszünk környezetbarát- és természetes anyagok, termékek, virágzatok felhasználására, valamint figyelünk, hogy feleslegesen ne termeljünk szemetet. Így jött

6. ábra: Szőrös Gömbi, osztályunk legkisebb tagja (saját kép)

az ötlet, hogy dolgozzunk kavicssal. A kavicsokat mindenki szereti, hát még a gyerekek! Kavicsot mindenhol találni, környezettudatos és költséghatékony megoldás, továbbá a gyűjtögetésébe az osztály is bevonható. A magatartás értékelő eszközünk a Jóságkavics nevet kapta, maga a gyakorlatot kavicsozásnak hívjuk.

4.5.3. A kavicsozás előkészítése

7. ábra Kavicsos edények. Balról jobbra: nagy célok gyűjtőedénye, jóságcső, kavicsstartóedény. (saját kép)

Az új magatartás értékelés (továbbiakban: kavicsozás) gyakorlati megvalósítására még a tanév indulása előtt kidolgoztunk egy kezdetleges tervet, amit az első hetekben tudatosan finomítottunk: a már élesben történő magatartás értékelések után levontuk a megfelelő következtetéseket, igyekeztünk kiküszöbölni a buktatókat, újragondolni a stratégiánkat. Így formáltuk a ma már jól működő, az osztályhoz és a célokhoz mindig rugalmasan alkalmazkodó módszerre.

1. Ötletbörze: A gyerekekkel közösen kis és nagy célokat tűztünk ki. Kis célok a heti célok, amelyekhez a kavicsokat a jóságcsőben gyűjtjük. Ilyen célok a teljesség igénye nélkül pl.: hörcsögsétáltatás, játszótér, szabad óra, plusz drámaóra, gyerekek által készített pénteki póló a tanító néniknek, guruló nap, fagyizás, limonádé délután stb. Meghatározott nagy célok a teljesség igénye nélkül: mozi, színház, budapesti kirándulás, korcsolyázás, éjszakai túra, szabadnap stb. A nagy célok eléréséhez a kavicsokat egy nagy, kavicsgyűjtő vázában gyűjtjük, ez a hetek során összegyűlt kavicsok összessége. Minden péntek délután átöntjük a jóságcsőben egy hét alatt összegyűlt kavicsot a nagy gyűjtőedénybe.

2. Céltervezés: A céltervezés is egyfajta játék az érzésekkel és döntésekkel. A vágyainkat, céljainkat sokszor nem elég csak kimondani, véglegessé kell tenni. Emiatt a kis és nagy célokat felírtuk a tábla jobb és bal sarkába, hogy a gyerekek mindig lássák, hogy mért is dolgozunk. Az, hogy ezzel minden nap szembesülhetnek, segít nekik, hogy összhangban legyen a magatartásunk a céljukkal.

8. ábra: A táblára írt célok. (saját kép)

3. Hol a cél?: A jóságcsövön és a kavicsgyűjtő vázán különböző szinteket jelöltünk. A szintmeghatározás a következőképpen zajlott: tanítókkal együtt 23 fős az osztály. Optimális kavicsméretet választottunk, majd kimértük, hogy egy nap alatt milyen magas lesz a kavicsoszlop a jóságcsőben, ha mindenki bedobja napi kétszer (délelőtt és délután) a kavicsát. Ezt követően meghúztuk a szinteket a célokhoz. A szintezést gyakran változtatjuk az aktuális kavicsmérethez és az elérendő célokhoz alkalmazkodva. Minden szint egy cél. Ha az összegyűlt kavicsok elérnek egy szintet, akkor az osztálynak van oka ünnepelni, hiszen közös erővel elérték egy közösen meghatározott célt. Mi, tanítók pedig úgy alakítjuk a tanulásszervezést, hogy az elért célokat minden esetben meg is tudjuk valósítani.
4. Huncutságváza: Kijelöltük a huncutságvázát. Azok a kavicsok kerülnek ide, amiknek a jóságcsőben sajnos nincs helye. (Lsd. később.)

Az új magatartás értékelési rendszer bevezetése során a gyerekekben hihetetlenül gyorsan partnerre találtunk, számukra az iskolai lét szerves része lett a kavicsozás. Olyannyira, hogy a módszer nem ismerő, helyettesítő kollégával is kavicsoznak a hetesek vagy talpraesettebb gyerekek vezényletével.

4.5.4. Magatartás értékelés

A magatartás értékelés minden esetben önértékelés formájában zajlik. Tanév elején újra lefektettük a legfőbb iskolai és osztálytermi szabályokat, valamint meghatároztuk azokat az értékelési szempontokat, amelyek az önértékelés során támpontot nyújtanak a gyerekek számára és elősegíti reflektív gondolkodásukat.

A társas együttélés legfőbb szabályai a 4. c osztályban (a teljesség igénye nélkül):

- Társaiddal légy kedves, megértő!
- Társaiddal bánt tisztelettel! Vita és konfliktus során is!
- Figyeld az utasításokra, tanítói kérésekre és tartsd be azokat!
- Ne kiabálj be órán, lehetőleg tedd fel a kezed!
- Vállalj felelősséget a tetteidért!
- Türelmesen hallgasd meg társaidat!
- Dolgozz halkan, társaidat ne zavarod!
- Dolgozz és játssz biztonságosan, magadra és társaidra is vigyázz!
- Ne piszkáld a hörcsögöt! Engedély nélkül ne vedd ki és ne etesd!
- Vigyázz az osztályteremre és a teljes iskolai környezetre!
- Ne rongálj! Ne szemetelj!
- Ne lökdösődj! Ne tolakodj! Ne káromkodj!
- stb.

Az értékelés fontos része, hogy a gyerekek önvizsgálatot végezzenek. Az önértékelés lelkiismeretes, önkritikus legyen. Ehhez segítségül szolgálnak az önértékelési szempontok, valamint az kavicsozás alatt elhangzó tanítói kérdések, amelyekkel irányítjuk az értékelés menetét.

Közösen meghatározott önértékelési szempontok:

- Magatartásommal megbolygattam-e az osztály rendjét?
- Zavartam-e a társaimat tanórákon vagy szünetekben?
- Tiszteletudó voltam a tanítóimmal és a társaimmal?
- Ha hibát követtem el, megpróbáltam helyrehozni?
- stb.

Vannak olyan esetek, amik után automatikus kavicselkobzás jár, a precedens ügyeket osztályszintű megbeszélés követi (ez szerencsére nagyon ritka eset):

- csúfolás, káromkodás, köpködés, szóbeli vagy fizikai bántalmazás

Az önértékelés a fokozatosság elvét követi: az első gyakorlatok során Annával mi kezdtük az önértékelést, hogy példát mutassunk a gyerekeknek, bátorítsuk és motiváljuk őket az aktív részvételre. Kezdetben irányító kérdéseket tettünk fel a tanulóknak, az értékelési szempontokat újra és újra elisméltük.

4.5.5. A kavicsozás menete és formái

Magatartás értékelés napjában kétszer történik: először a délelőtti tanítónál ebéd előtt vagy közvetlenül utána, másodszorra a délutáni tanítónál a tanítási nap végén. Tudatosan választottuk a napi két értékelést: egy tanítási nap olyan hosszú időintervallumot ölel fel, olyan sok történéssel van tele, hogy a gyerekek – és mi tanítók is – délutánra már hajlamosak vagyunk elfelejteni a délelőtti történeteket. A gyakorlat menete délelőtt és délután az értékelést vezető tanítótól függetlenül megegyezik.

Kellékek: kavicsok, jószágcső, huncutságváza, valamit jó szervezőképesség, mert erre minden nap kellő időt kell szánni!

A magatartás értékelést mindig úgy igyekszünk lebonyolítani, hogy a tanórától és a szabadidőtől is kevés időt vegyen el. Folyamatosan előre kell gondolkodni és tervezni, ha elcsúszunk az idővel, improvizálni kell. A gyerekek az értékelést nem érzik terhesnek vagy elvesztegetett időnek, ellenben, ha elmarad, azt elvesztegetett lehetőségként könyvelik el.

Gyakorlat 1.: A hetesek minden reggel és ebéd után egy-egy kavicsot osztanak a tanulóknak és a tanítóknak egyaránt. Az értékelés megkezdésekor a tanító csendre és figyelemre inti az osztályt, majd kéri, hogy gondolják át a délelőtti/délutáni magatartásukat. A tanító a jószágcsővel a kezében egyesével felszólítja a gyerekeket, akik lelkiismeretesen értékelve magukat megnyilatkoznak, hogy bedobják-e a jószágcsőbe a kavicsukat, vagy sem. Aki bedobja a kavicsát, ő a tanítóhoz megy – megkapja a neki járó elismerő mosolyt és pillantást - és mindenki szeme láttára bedobja a kavicsát a jószágcsőbe. Aki úgy értékeli a magatartását, hogy nem felelt meg a tanév elején lefektetett szabályoknak, a huncutságvázába dobja a kavicsát. A tanulók után a

tanító is értékeli önmagát a meghatározott szempontok szerint, majd eldönti, hogy a kavicsa a jószágcsőbe vagy a huncutságvázába kerül.

Az egyesével történő értékelés meglehetősen hosszúra nyúlhat, így ügyesen kell irányítani a gyerekek önértékelését. A viszonylag nagy időigény ellenére a gyakorlat bevezetésekor mindenképp ezt a módszert ajánlom, mert így lehetőségünk nyílik megfigyelni, hogy megértették-e a gyerekek a gyakorlat lényegét, valamint nyomon tudjuk követni a tanulók önismeretének, önértékelésének és kritikus gondolkodásának fejlődését. A résztvevők a napi kétszeri gyakorlatnak köszönhetően nagyon hamar belerázódnak az öntértékelés efféle formájába, így ezt követően már lehet módosítani az értékelés menetén.

Gyakorlat 2.: Időt spórolhatunk, valamint egy kis színt hozhatunk az értékelés menetébe, ha a gyakorlatot a következőképp kezdjük: Álljon fel, aki úgy érzi, hogy ma délelőtt/délután nem dobja be a kavicsát! /Álljanak fel azok a tanulók, akik ma biztosan bedobják a kavicsukat! Álljanak fel a bizonytalanok! Stb. Egyértelmű esetekben a tanító nem tesz fel kérdést a gyerekeknek, tudomásul veszi a döntésüket, így ők referálás nélkül bedobhatják a kavicsukat a választott gyűjtőedénybe. Kétes esetekben – pl.: rossz magaviseletű gyerek be szeretné dobni a kavicsot - a tanító megkéri a tanulót, hogy mondja el, miért ezt a döntést hozta. A frontális önértékelést követően hozzászólási lehetőséget biztosít az osztálytársak számára. Akinek hozzáfűzni valója van jelentkezik, véleményét kizárólag kulturáltan, társát tiszteletben tartva mondhatja el. Bizonytalan gyerekeket segítsünk az önértékelés során tanítói kérdésekkel, valamint az osztálytársak véleményének bevonásával!

A tanulók után a tanító is értékeli önmagát a meghatározott szempontok szerint, majd eldönti, hogy a kavicsa a jószágcsőbe vagy a huncutságvázába kerül.

Gyakorlat 3.: Kiválóan alkalmazható ez a fajta gyakorlat az értékelések során, ha csoportokban ülnek a gyerekek, valamint egy-egy tanulót differenciálni szeretnénk, mint asztalfelelős. Az asztalfelelős feladatkörét és értékelési szempontjait előre meg kell határozni!

A hetesek minden reggel egy-egy kavicsot osztanak a tanulóknak és a tanítóknak. A csoportok asztalfelelősei két kavicsot kapnak: egy kavicsal a magatartásukat értékelik, egy kavicsal az asztalfelelősi munkájukat. Értékelés előtt a tanító felszólítja az asztalfelelősöket, hogy irányítsák a csoportjukat, értékeljék egymás között a magatartásukat. Ezt követően a tanító egyesével felszólítja az asztalfelelősöket, akik elmondják, hogy az asztaluk hány kavicsot dob be. Ha

szükséges, a tanító kérdez, az asztalfelelősök pedig kifejtik, hogy miért ezt a döntést hozták. Kétes, illetve bizonytalan esetekben az osztálytársaknak hozzászólási lehetőségük van.

Osztályunkban jelenleg ilyen formában zajlik a magatartás értékelés. A magatartás értékelésünk alapja is a csoportmunka, amely jótékony hatással van tanulóinkra mind oktatási, mind nevelési téren, valamint nagyban fejleszti a gyerekek legalapvetőbb szociális képességeit: együttműködés és egymásra figyelés, türelem, alkalmazkodó képesség, empátia, önismeret, valamint kommunikáció, azon belül is a vélemények kulturált ütköztetése, érvelés, önkifejezés.

A gyerekek, hármas csoportokban ülnek, padjaik sziget szerűen vannak elrendezve, így az értékelés során asztalonként és értékeléseként maximálisan 4 kavics gyűjthető. (3 tanulói magatartás, 1 asztalfelelősi kavics.) Az asztalfelelős elveszítheti az értékelés során a kavicsát, ha asztalánál nem törekedett a rend fenntartására, vagy nem kért segítséget a tanítótól, ha szükség lett volna rá. Abban az esetben, ha törekedett a rend megtartására/visszaállítására, akár tanítói segítséget kért, akkor az asztalfelelősi kavicsát is a jószágcsőbe dobhatja.

Az asztalfelelős választás aszerint történik, hogy kit miért szeretnénk differenciálni:

- Renitens, magatartási gondokkal küzdő tanulót nagyobb önfegyelemre bírni.
- Visszahúzódó, introvertált vagy passzív tanulót aktivizálni.
- Önbizalomhiányos tanulót bátorítani.
- Példamutató magatartással és szorgalommal bíró, de a többiek közt komfortosan megbúvó tanulót előtérbe helyezni.
- stb.

Az asztalfelelősök feladatköre:

- Az asztalfelelős tanórákon asztalfelelős, szünetekben a hetesek tartanak rendet!
- Tanórákon fenntartani az aktív munkához szükséges rendet.
- Segíteni a társait, ha elakadnak a munkában.
- Bízgatni társait, ha elkalandozik a figyelmük.
- Figyelmeztetni társait, a helyes tanórai magaviseletre.
- Csendre inteni a rendbontót, ha beszélget, zavarja társait.
- Csoportmunka során mindenkit egyformán bevonni, érvényesülni hagyni.
- stb.

4.5.6. Nevelési célok

Ahogy már korábban is kiemeltem, osztályunkban nagy hangsúlyt fektetünk tanítványaink érzelmi nevelésére, személyiségformálására és a közösségépítésre. Olyan magatartás értékelő módszer kidolgozására törekedtünk, amely maximálisan támogatja törekvéseinket. Az érzelmi nevelés és a közösségépítés alapfeltétele azon szociális képességek tudatos és folyamatos fejlesztése, amelyek nélkülözhetetlenek a sikeres iskolai léthez, a testi és lelki egészséghez, valamint később az életben való beválási esélyeket határozzák meg. A szociális kompetenciafejlesztés elválaszthatatlanul együtt jár a személyes, érzelmi kompetenciák fejlesztésével, hiszen az egyén a közösség tagja, egy kétirányú kölcsönhatás része. Az egyén viselkedése kihatással van a közösség működésére, a közösség hatással van az egyénre. Éppen ezért, a Jóságkavics magatartás értékelő módszer kidolgozásakor mindvégig szem előtt tartottuk azokat a legfőbb nevelési célokat, amelyekből mind az egyén, mind a közösség pozitívan építkézhet.

A célokat tanév elején a következőkben határoztuk meg:

- önismeret, önbizalom, önkritikai érzék fejlesztése
- felelősségvállalás önmagunkért, társainkért, tetteinkért
- szóbeli kommunikáció és kritikai gondolkodás fejlesztése
- osztálytársakra való odafigyelés, türelem, tolerancia, empátia fejlesztése
- együttműködés, együtt gondolkodás fejlesztése

4.5.7. Elért nevelési célok

A gyerekek kivétel nélkül mind arról számolnak be, hogy az osztályközösség stabilabb és összetartóbb, mint valaha. Ez nagy siker azok után, hogy tanulmányaik során minden tanévben tanító csere történt, negyedik tanévre én lettem a negyedik tanítónő. Mindemellett a COVID-19 járvány alatt hosszú időt töltöttek digitális oktatásban. Ezen hatások nagyban csökkentették a közösségépítés lehetőségét, valamint a tanulók szociális készségeinek fejlődését. Az osztálykör kiegyensúlyozott, vidám, a kirívó, másokat felzaklató magatartásformák szinte megszűntek. A tanulókat egyénileg vizsgálva kijelenthetjük, hogy a magatartásuk sokat javult, a problémás gyerekeken egyértelműen látszik az igyekezet, hogy fegyelmezettebbé váljanak, társaikhoz alkalmazkodjanak. Mindig nagy büszkeséggel tölt el, amikor az osztályunkban helyettesítő kollégák, (vagy hospitáló hallgatók) megjegyzik, hogy a gyerekek milyen fegyelmezettek és együttműködőek voltak, szívesen jönnek hozzánk. A párhuzamos évfolyam osztálytanítója, Kriszti néni pontosan így fogalmazott: „Egy álom volt nálatok, és rossz volt szembesülni a

valósággal a saját osztályomban.” A magatartás javuló tendenciája ösztönzőleg hatott a gyerekek tanulmányi eredményére is, az osztály átlaga a 2021/2022-es tanév II. félévéhez képest javult.

Hatalmas eredmény, hogy a gyerekek is belátták, nem kell mindenkinek egyformán jónak lenni, nem lehet egy séma szerint értékelni. Mindenkinek önmagához képest kell a maximumra törekedni. Ahogy mi, pedagógusok, úgy ők is képesek az ember mögé látni, a viselkedés okait feltárni, az igyekezetet és a befektetett energiát értékelni. Mindennek fényében bátran mondhatom, hogy a kitűzött nevelési célok nagy részét sikerült elérnünk.

További észrevételem, hogy az új magatartás értékelés szélesebb körben fejleszti tanulóink kompetenciáit, mint azt a kezdetekkor gondoltuk volna. A kavicsozás által fejlesztés alá került egyéni kompetenciák a korábban meghatározott célokon felül:

- Éntudatosság: érzelmi tudatosság, önismeret, önértékelés, önbizalom, önszeretet fejlődése
- Önszabályozás: önkontroll, megbízhatóság, lelkiismeretesség, alkalmazkodó és innovációs készség fejlődése
- Motiváció: teljesítménymotiváció, elköteleződés, kezdeményezőkészség fejlődése

A kavicsozás által fejlesztés alá került szociális kompetenciák a korábban meghatározott célokon felül:

- Empátia: mások megértése, sokszínűség elfogadása
- Társas készségek: kommunikáció, konfliktuskezelés, kapcsolatépítés, együttműködés, csapatszellem, meggyőzőkészség fejlődése

4.5.8. A gyerekek által kitűzött és elért célok

Kis célok:

Hörsög sétáltatás: A gyerekek körben ülnek és élő kerítést alkotnak. Gömbit a kör közepére teszem. Hagyjuk, hogy szabadon járjon-keljen a gyerekek között. Figyelek rá, hogy mindenkihez odaérjen, egy kicsit mindenki meg tudja simogatni. A baleset elkerülése érdekében az első séta alkalmával tisztáztuk a szabályokat: nincs hangoskodás, hirtelen mozdulat.

9. ábra: Hörsögséta és akadálypálya. (saját kép)

10. ábra: Dávid és Gömbi, a két jó barát. (saját kép)

Játszótér: Az iskola szomszédjában áll a frissen felújított Őzike játszótér. Több alkalommal is kint voltunk testnevelés órán vagy napköziben.

Szabad testnevelés: Szabad tesin a tornatermet két felé osztjuk. Az egyik felén foci vagy floorball pályát rendezünk be, a másik felén tornaeszközöket teszünk ki, (gerenda, nagy szivacs dobantóval ugrálni, gimnasztikai labdák stb.) illetve a kosárpalánkokat lehet használni. Mindenki mindent kipróbálhat. A balesetek elkerülése érdekében a szabályokat előre tisztázzuk, folyamatos a tanítói jelenlét és figyelem.

11. ábra: Berendezett tornaterem. (saját kép)

Játékóra: Arra a hétre beiktattunk egy plusz drámaórát.

Mozi: December 6-án Mikulás-moziba vittük a gyerekeket, a Grincs című mesefilmet nézték meg.

Guruló délután: Iskolai szinten is nagy sikert aratott guruló délutánt tartottunk. A gyerekek aznap hozhattak biciklit, rollert, görkorcsolyát, gördeszkát stb. A nagy focipályán négyféle akadálypályát rendeztünk be, ahol próbára teheték a tudásukat, valamint kipróbálhatták egymás eszközeit is. Amikor az akadálypálya már nem volt elég izgalmas, elbontottuk és szabadon lehetett gurulni. (több kép a 4. mellékletben)

12. ábra: Görkoripálya (saját kép)

13. ábra: Gördeszkapálya (saját kép)

Pénteki póló a tanító néniknek: Annával péntekenként olyan pólót húzunk, amit a gyerekek készítettek nekünk. Fehér pamut pólóra textil filccel mintát rajzoltak. A mintákat lehet bővíteni, ha közben újra és újra elérik a jószágcsövön ezt a célt.

14. ábra: Alkotás (saját kép)

15. ábra Alkotás 2. (saját kép)

Nagy célok:

Kirándulás Budapestre a Rumini szabadulószozába: Az idei év kötelező olvasmánya Berg Judit, Rumini című gyermekregénye. Nagy vágya volt a gyerekeknek a Rumini szabadulószoza, így amikor sikerült elérniük az első nagy célt, hatalmas volt az öröm. Persze titkon segítettünk is nekik, jó pár marok kavicssal megtámogattuk a munkájukat.

16. ábra: Mozgólépcsőn (saját kép)

17. ábra: Rumini hajója (saját kép)

Korcsolyázás: Egyik szerdai napon nyakunkba vettük a várost, és korcsolyázni mentünk. Pihe-nőidőben megvendégeltük a megfáradt sportolókat egy gofrira és meleg teára. A nap hőse Máté volt. Máté rettegett a jégre lépni, de Anna és Hanna hathatós unszolására és korcsolyabemutatójának köszönhetően megjött a bátorsága. Máté legyőzte a félelmét, nagyon jól érezte magát, mi pedig nagyon büszkéek voltunk rá és kis segítőire.

18. ábra: Kornél és Patrik (saját kép)

19. ábra: Balról jobbra: Hanna, Anna, Máté, Beni (saját kép)

A gyerekekkel folyamatosan új célokat tűzünk ki. Legújabb kis céljaink: atlétika edzés a PTE Ifjúság úti atlétika pályáján és különleges limonádék délutánja. Az új nagy cél az ottalvós osztálykirándulás.

4.5.9. Mindennapi sikerek konkrét példákon keresztül

A legnagyobb elismerése a munkánknak, amikor a gyerekek szociális kompetenciáinak fejlődését spontán helyzetben tapasztalhatjuk meg. Egyre gyakrabban vesszük észre, hogy mennyire segítőkészek, figyelmesek, megértőek egymással. Ha kell, vigasztalják vagy megvédik egymást, táskát keresnek, uzsonnát feleznék, kulacsot töltenek, lábat borogatnak, fejfájást gyógyítanak, cserepólót adnak stb. és még sorolhatnám az ehhez hasonló kis apróságokat, amiket sajnos a mai világ gyermektársadalmában is egyre kevesebbszer lehet tapasztalni.

Elégedettséggel tölt el, amikor az értékelés során fegyelmezettek, lelkiismeretesek, képesek önmagukat kívülről szemlélni. Megindító hallani, amikor egy-egy tanuló úgy nyilatkozik, hogy nem dobja be a kavicsot, mert úgy érzi, hogy ennél ő jobb tud lenni és másnap megpróbál még inkább igyekezni. Egyre gyakrabban fordul elő, hogy olyan kifejezéseket használnak, hogy „a lelkiismeretem nem engedi”, „nem voltam korrekt egy társammal”, „bánt, hogy megbántottam valakit.” Számomra ezek az igazi sikerek.

Konkrét példák:

Kornél és Patrik, legjobb barátok, sokszor vitatkoznak. Korábban a viták csúnyán elfajultak, kiabáltak egymással, órákig duzzogtak. Magatartás értékelés során ezeket a precedens ügyeket általában az osztálytársak előtt megbeszéltük – így ők is tanultak belőle. Arra is volt számos példa, hogy hagytam, hadd oldják fel a konfliktust négy szemközt. Sajnos, ha elfajul a vita, a jószágkavicsot nem lehet a jószágcsőbe dobni. Az utóbbi hónapokban egy alkalommal sem volt köztük heves szócsata. Patrikot idézve: „Szünetben összevesztük, de már megbeszéltük, minden oké. Nem haragszom rá és ő sem rám.”

Anna, osztályunk megbízható, eminens tanulója, akin igazán megütközött az osztály, amikor nem dobta be a kavicsát. Idézem: „A szünetben olyan dolog történt, ami miatt nem dobom be, de nem szeretnék róla beszélni.” Habár roppantul kíváncsiak voltunk, hogy mi történhetett, nem forszíroztuk, elfogadtuk a döntését. Biztosítottam róla, hogy ha beszélgetni szeretne róla, akkor bármikor számíthat rám. Csak hosszú hetekkel később emlegette fel az esetet, amikor nálam szinte már feledésbe merült. Akkor bevallotta, hogy úgy felbosszantották a fiúk, hogy csúnyán káromkodott. Nem szeretett volna beszélni róla, mert nagyon szégyellte magát.

Lora, Mici, Nati, három rendkívül különböző és különleges kislány. Barátságukban rendszeres a vita. Gyakran akaratlanul is megbántják, megsértik egymást. Korábban a viták

sírásba torkolltak, így a magatartás értékelés során a kavicsukat sem tudták a jószágcsőbe dobni. Az értékelés során mindig lehetőséget kaptak a vitás helyzet rendezésére. Ha szerették volna, akkor az osztály előtt – így mindenki tanult az esetből –, de előfordult olyan is, hogy mediátorként elindítottam a beszélgetést, majd hatszemközt rendezték a nézeteltéréseiket. Az utóbbi időben nem volt arra példa, hogy szükség lett volna a segítségemre. Ha az értékelésnél ki is derült, hogy vitatkoztak és megbántották egymást, azt is elmondták, hogy sikerült megbeszélni a félreértéseket, elsimították az ügyet, így senkiben nem maradt tüske. Ebben az esetben a kavicsok is a jószágcsőbe kerültek.

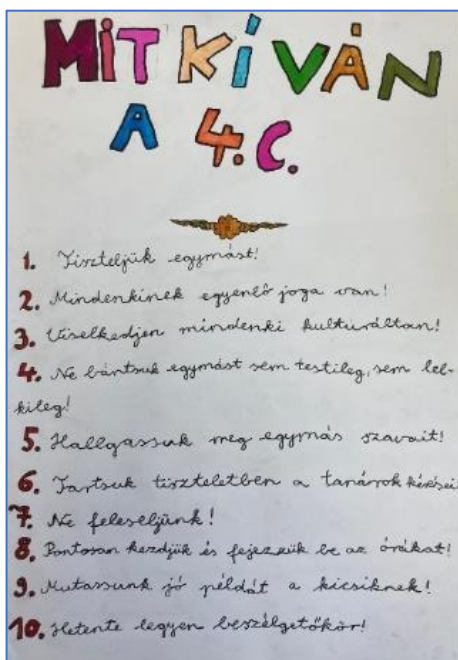
Otman, akinek sokszor előbb jár a szája, mint ahogy átgondolná szavainak súlyát. Magatartás értékelés során rendszeresen figyelmeztettük, hogy szavai milyen bántóak tudnak lenni, még ha nem is gondolta komolyan. Az átgondolatlan bekiabálások száma mostanra csökkent és az utolsó két magatartás értékelés során a büntudat súlyától sírt, mert megbántott valakit.

Szerencsére ehhez hasonló példák sokaságát tudnám felsorolni. Annával igazi elismerés a számunkra, amikor kollégáktól érkezik a pozitív visszajelzés, vagy szülőktől, hogy a sok munkának és befektetett energiának nem csak az iskolában, de otthon is, egy másik közösségben is tapasztalható a pozitív hatása.

Konkrét példák: Liza introvertált kislány, aki korábban sokat küzdött, hogy befogadják társai. A sok bizalomjátéknak és kapcsolatteremtő játéknak köszönhetően negyedik osztályra megtalálta a helyét, aminek következtében otthon is sokkal kiegyensúlyozottabb lett.

Patrik édesanyja, Anikó személyesen szerette volna megköszönni nekünk, hogy Patriknak milyen megható élménye volt drámapedagógiai órán. Egy olyan játékot játszottunk, hogy egy általam választott gyerek – akinek egy kis önbizalom erősítésre van szüksége – bebújik a tanári asztal alá úgy, hogy a többiek ne lássák. Mindenkinek meg kellett fogalmaznia egy mondatot, amely úgy kezdődik: Azt szeretem a Patrikban, hogy.../Azért szeretem Patrikot, mert... Patrik nagyon meghatódott, hatalmas élmény volt a számára, hogy hallotta, mennyire szeretik a társai. A játék utáni megbeszélésen meglepődve mondta, hogy ezt nem is gondolta volna. Anikó is megerősített minket abban, hogy Patrik egyre jobban szeret iskolába járni, és mi is tapasztaljuk, hogy nyitottabb, közvetlenebb társaival, mint korábban.

A mindennapi megbeszélés, ön- és csoportértékelés során többször felmerült az igény a gyerekek részéről, hogy legyen az osztályunknak saját házirendje, amit egy mindenki által jól látható helyre kifüggeszthetünk. A házirend pontjait drámapedagógiai órán határoztuk meg, a plakátot, ami az ajtókra került, napközben készítettük el. (3. melléklet)

20. ábra: A 4. c osztály házirendje. (saját kép)

4.5.10. Szülői háttér

A napi két értékelés időigényes, így jó szervezőképességet igényel, valamint a szülők együttműködését. A szülőket az első szülői értekezleten kértük, hogy csak indokolt esetben vigyék haza/kérjék ki a gyerekeket fél négy előtt, mert a délután fontos része az iskolai létnek. Számos olyan közösségépítő tevékenység zajlik, amelyekre a szigorú tantárgyi keretek között délelőtt nincs lehetőség. Többek között a kavicsozásra is csak negyed 4 és fél 4 között kerül sor, tanulószoba és uzsonna után. Fontosnak tartjuk, hogy - lehetőség szerint - a teljes osztály részt vegyen a délutáni értékeléseken is, hiszen a gyakorlat nem csak önmagunknak, hanem a közösségnek is szól. A szülők támogató hozzáállásáért nagyon hálásak vagyunk. Természetesen a részünkről is van rugalmasság, ha valakinek mégis elfoglaltsága akadna fél 4 előtt. Ebben az esetben az asztalfelelős nyilatkozik a hamarabb távozó gyermek magatartásáról.

4.5.11. Hogyan kapcsolódik a Jóságkavics a drámapedagógiához?

Jonathan Neelands (1994) megállapítása szerint tanulási szempontból a dráma legfőbb céljaként a „változás előidézését” határozhatjuk meg. A dráma hatására számos területen következhet be változás: változás a megértésben, változás az attitűdben, változás az anyanyelvi kompetenciákban, empátikus készségben, valamint változás a szociális viselkedés terén. Osztályunk a változás útjára az új magatartásértékelő rendszerrel lépett.

A Jóságkavics a tanításban alkalmazott dráma számos elemét használja és a drámához hasonlóan az alábbi kompetenciákat fejleszti:

- együttműködés: vitakultúra, kooperáció, társas kultúra, több nézőpont érvényesítése, társadalmi részvétel, demokráciára nevelés, konstruktív alkalmazkodás
- rendszerezés: lényeglátás és lényegkiemelés
- önismeret: önkifejezés, önértékelés, érzelmek felismerése, kezelése, kontrollja
- verbális és nonverbális kommunikációs elemek tudatos használata
- nyitottság: odafigyelés, másokra irányuló kíváncsiság
- empátia
- kreativitás
- A gyerekek ön- és csoportértékelése során az alábbi kulcskompetenciák kerültek fókuszba, amelyeket szintén támogat a dráma.
- anyanyelvi kommunikáció: beszédértés, beszédtechnika, szövegértés, interperszonális kapcsolatok
- szociális és állampolgári kompetencia: egymásra figyelés, önállóság, konfliktuskezelés
- kezdeményezőképeség: kreativitás, csoportban való együttműködés
- kifejezőképesség: érzelmi tudatosság és kifejezőképesség, ön- és társismereti kompetenciák
- hatékony és önálló tanulás: figyelem, koncentráció, önreflexió, problémamegoldó készség

5. Summary

An average elementary school child spends more time at school than we adults do at work. Important and crucial factor that in what circumstances they spend this sometimes seemingly endless time. With Anna, our main goal is to make our students feel like they have arrived home, when they come in the classroom. Our daily work is largely determined by our shared view that knowledge is not just material knowledge. School's important task is to prepare for changes, and at the same time to develop the social skills that make children successful in school and greatly determine their chances of succeeding in life. We have set the goal that children we teach grow into cheerful, happy teenagers who approach their peers with friendship, trust and acceptance. They see knowledge as a value, they are able to cooperate, share successes, think positively, experience, recognize and resolve their conflicts. We feel it is our important task to continuously develop the self-image, self-knowledge, self-confidence, self-critical thinking, communication and empathic skills of our students, so that they can build on it with trust in the future. That is why in our class we place great emphasis on emotional education and the development of social competences. One of the cornerstones of our personality development work is one Drama class weekly and a unique, child-centered behavior evaluation system, which we developed together with Anna, and which we constantly adapt to the current goals, keeping in mind the interests of the class.

But what are the social competences that would be vital to develop at school? Dodge's (1985) five-part complete model defines it as:

- Social skills are the features that make an individual suitable for social relations and meeting the group norms and expectations of friends.
- Social skills are subconscious effects that can be found during the handling of information and social tasks, which determine the quality of the image of the world, the goals set for social cooperation, mood changes and the "self" image.
- Social skills help with the sequential processing of information received during social tasks, i.e. the coding and representation of knowledge, the search for the answer, the evaluation and selection of the answer.
- An important element of social skills is the behavioral response to social tasks, such as assertiveness, positive influence of behavior, cooperation, aggression, etc. its quality.
- Social skills help the child to behave with their parents, teachers and peers.
- Children and students are helped in their behavior with adults and peers.

From the age of 6-7, children spend most of their time in the school community, which is one of the most important social arenas in their lives after the family. The primary function of the school is teaching, and in addition, the presentation of social norms that are essential for successful social life. School is very different from the home environment, it is a much larger, more formalized community, where different roles and goals come to the fore. It has such a long-term effect on the individual that it has a significant influence on the development of the personality, the development of social relations, and the learning of social rules. In the school community, children have the opportunity to experience and, thanks to their emotional and intellectual development, understand that many social situations develop differently in the home and school environments. They can experience that behavior within the family is often ineffective in the school community with peers and other adults, and the school behavior pattern is often an inadequate strategy within the family to achieve their goals.

Three main influences can be distinguished within school socialization: teachers, peers and school culture (Józsa és Fejes 2010). Decisive people of the children's social environment are teachers, who appear as models in the students' lives. They influence them with their behavior, their radiance, their attitudes, their prejudices, their problem-solving strategies and their entire personality (Trencsényi 1988). For this reason, the personality of teachers is a very influencing factor during the development of children's personality.

Peers also play a prominent role in the development of learning motivation and sociality. Peer relationships become more and more important from early school age, and the experiences they gain are preparation for future roles such as communicating with peers, handling conflicts, making contact with the opposite sex, competing with peers of similar abilities, etc.

School culture determines the school's values, norms, phenomena, interactions, as well as their complex relationship. Based on the above, it can be said that school affects the individual by affecting many areas of social relations.

Hungarian education primarily focuses on the development of cognitive competences, even though the school is one of the prominent arenas of socialization. In the 21st century, the development of children's social skills would be an unavoidable pedagogic task, since today's society expects the increased adaptation of the individual - be it an adult or a child - and we, as teachers, must equip our students with the key competencies that are a handhold in this dynamically changing world. Socialization is a teachable and learnable process, and school community and classroom work provide a great opportunity to teach and learn.

During our joint work with Anna, we prioritized the development of our students' social competences. Our primary tool is Drama class once a week, drama games at any class, and our unique behavior evaluation system, the „Kindness Rocks”. With these new educational strategies, we address children in their own language: playing. I believe that if we approach children through play, we can achieve the pedagogical goals and expect success. The joy and freedom of playing together, the shared experience, the teaming up for a common goal increases the sense of belonging together and eases the socialization process for teachers and children too. Drama classes built into the timetable and „Kindness Rocks” brought a lot of extra work to our lives, but I can definitely say that it is worth every minute, since its beneficial effect on our students and the life of the class community is unquestionable.

Working with children is a huge responsibility and a daily challenge that makes me self-aware and I constantly work to be better. Being a teacher is a real privilege, since we don't just observe children's development, we are the conscious shapers of it. I started my thesis with my motto and I will end it with: **The future is in the classroom.** I strongly believe it is only allowed to educate and raise children worthy of this.

Irodalomjegyzék

Nyomtatásban megjelent irodalmak:

1. Buda Béla: Az empátia jelentősége a pedagógiai munkában. In Kaposi László (szerk.): Drámapedagógiai Olvasókönyv. Budapest: Magyar Drámapedagógiai Társaság-Marczibányi Téri Művelődési Központ, 1995. 95-102.
2. Előd Nóra: Drámajátékok. Multikultúra 3. Budapest: Másképp Alapítvány, 1997. 5-11.
3. Jámberi Szilvia: Család és iskola – a viselkedés környezeti meghatározói. In Zsolnai Anikó – Kasik László (szerk.): A szociális kompetencia fejlesztésének elméleti és gyakorlati alapjai tanulmánygyűjtemény. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 2010. 117-134.
4. Jonothan Neelands: Dráma a tanulás szolgálatában. Budapest: Magyar Drámapedagógiai Társaság-Marczibányi Téri Művelődési Központ, 1994. 34-133.
5. Jonothan Neelands: Dráma a tanulás szolgálatában. In Kaposi László (szerk.): Drámapedagógiai Olvasókönyv. Budapest: Magyar Drámapedagógiai Társaság-Marczibányi Téri Művelődési Központ, 1995. 11-14.
6. Józsa Krisztián és Fejes József Balázs: A szociális környezet szerepe a tanulási motiváció alakulásában: a család, az iskola és a kultúra hatása. In Zsolnai Anikó – Kasik László (szerk.): A szociális kompetencia fejlesztésének elméleti és gyakorlati alapjai tanulmánygyűjtemény. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 2010. 134-163.
7. Kaposi László: Mit kell ismernie, és mit kell tudnia a drámatanárnak? In Kaposi László (szerk.): Drámapedagógiai Olvasókönyv. Budapest: Magyar Drámapedagógiai Társaság-Marczibányi Téri Művelődési Központ, 1995. 5-11.
8. Mérei Ferenc: Gyermekszínjátszás. In Drámapedagógiai Magazin 1. évf. 2. sz., 22-24. Budapest: Magyar Drámapedagógiai Társaság-Marczibányi Téri Művelődési Központ, 1991.
9. N. Kollár Katalin: A társas kapcsolatok, személyközi vonzalom és a csoportfolyamatok. In: N. Kollár Katalin, Szabó Éva (szerk.): Pszichológia pedagógusoknak. Budapest: Osiris, 2004. 279–309.
10. Nagy József: Szocialitás. In Nagy József (szerk.): Az alapkészségek fejlődése 4–8 éves életkorban. Budapest: OKÉV–KÁOKSZI., 2002. 83–93.
11. Ranschburg Jenő: Szeretet, erkölcs, autonómia. Budapest: Integra-Projekt Kft., 1993. 40-44.

12. Trencsényi László: Pedagógusszerepek az általános iskolában. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1988. 17-37.
13. Zsolnai Anikó: A szociális kompetencia kutatására és fejlesztésére szolgáló modellek. In Zsolnai Anikó – Kasik László (szerk.): A szociális kompetencia fejlesztésének elméleti és gyakorlati alapjai tanulmánygyűjtemény. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 2010. 78-97.

Interneten található irodalmak:

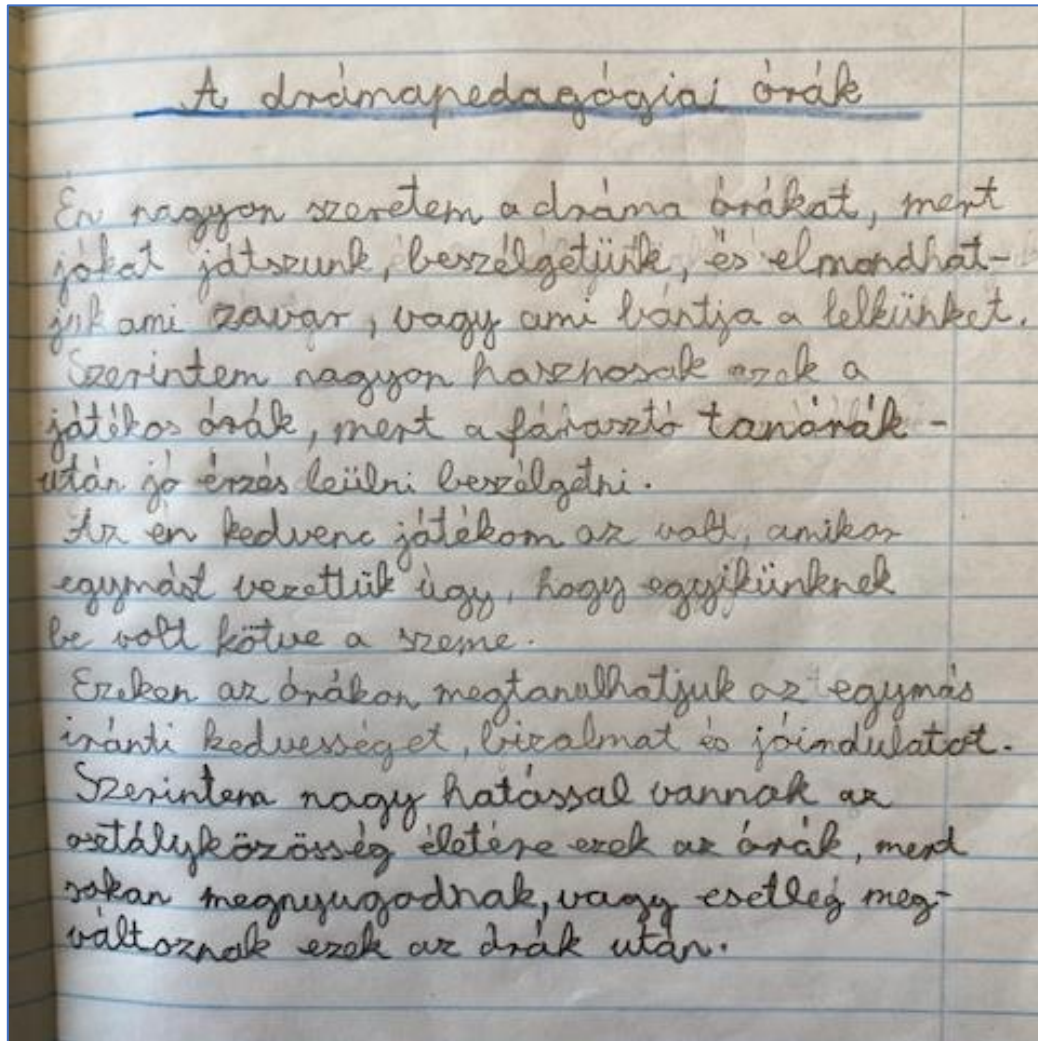
- Csájiné Knézics Anikó és Szilvásiné Turzó Ágnes: Drámapedagógiai gyakorlatok az anyanyelvi órákon. In: Anyanyelv-pedagógia folyóirat honlapja [online] Bp.: 2008. [2023.04.04.] >URL: <https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=55>
- Gósi Lilla: Annak tanul a gyerek, akit szeret és elfogad. In: Új köznevelés honlapja [online] Bp.: 2013. [2023.04.04.] >URL: <https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-kozneveles/annak-tanul-a-gyerek-akit-szeret-es-elfogad>
- Radnóti Katalin: A szociális kompetencia fejlesztési lehetőségei az iskolában. In: Oktatókutató és Fejlesztő Intézet honlapja [online] Bp.: 2009. [2023.03.20.] >URL: <https://ofi.oh.gov.hu/szocialis-kompetencia-fejlesztési-lehetosegei-az-iskolaban>
- Sütőné Koczka Ágota: A szociális készségek fejlesztése kamaszkorban I. In: Új Pedagógiai Szemle Bp.: 2004. [2023.04.05.] >URL: <https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-pedagogiai-szemle/a-szocialis-keszsegek-fejlesztese-kamaszkorban-i>
- Török Balázs és Berta Judit: A szocializáció változó koncepciói. In: Nikitscher Péter (szerk.) Az iskola szocializációs szerepe és lehetőségei. In: Oktatókutató és Fejlesztő Intézet honlapja Bp.: 2005. [2023.03.30.] >URL: <https://mek.oszk.hu/15600/15666/15666.pdf> 10-17.
- Zsolnai Anikó: A szociális kompetencia fejlődése és fejlesztési lehetőségei gyermekkorban. In: Akadémiai Értekezés Bp.: 2018. [2023.03.25.] >URL: http://real-d.mtak.hu/1136/7/dc_1503_17_doktori_mu.pdf

Játékok forrása

1. Animal movements: Belejszki Nevenka: Angol nyelv tanítása drámajátékok segítségével: Avagy játsszunk drámát angolórán! In Módszertani Közlemények, 56(1), 1–9. Bp.: 2016. [2023.04.10] >URL: <https://www.iskolakultura.hu/index.php/modszertani-kozlemenyek/article/view/35482>
2. Életmentő tutaj: Játékkönyv. Kerekasztal Színházi Nevelési Központ – Marczibányi Téri Művelődési Központ, 2002. Szerk.: Kaposi László. In: Magyar drámapedagógiai Társaság honlapja [online] letöltés: [2023.03.31] >URL: <http://www.drama.hu/DPM/Jatekok/elet.pdf>
3. Folytasd az akciót: Csodaszarvas Iskolai Közösségi Program. Oktatási Hivatal, 2022. [2023.03.31] >URL: <http://letoltes.drama.hu/Tarolo/Jatekkonyv/folytasd.pdf>
4. Gombgyár: Csodaszarvas Iskolai Közösségi Program. Oktatási Hivatal, 2022. [2023.03.31] >URL: <https://www.csodaszarvasprogram.hu/jatek/16>
5. Statues in the park: Belejszki Nevenka: Angol nyelv tanítása drámajátékok segítségével: Avagy játsszunk drámát angolórán! In Módszertani Közlemények, 56(1), 1–9. Bp.: 2016. [2023.04.10] >URL: <https://www.iskolakultura.hu/index.php/modszertani-kozlemenyek/article/view/35482>
6. Vak kígyó: Csodaszarvas Iskolai Közösségi Program. Oktatási Hivatal, 2022. [2023.03.31] >URL: <http://letoltes.drama.hu/Tarolo/Jatekkonyv/vakkigy.pdf>
7. Vakvezetés: Játékkönyv. Kerekasztal Színházi Nevelési Központ – Marczibányi Téri Művelődési Központ, 2002. Szerk.: Kaposi László. In: Magyar drámapedagógiai Társaság honlapja [online] letöltés: [2023.03.31] >URL: <http://letoltes.drama.hu/Tarolo/Jatekkonyv/vakvez.pdf>
8. Vízválasztó: Csodaszarvas Iskolai Közösségi Program. Oktatási Hivatal, 2022. [2023.03.31] >URL: <https://www.csodaszarvasprogram.hu/jatek/60>

Melléklet

1. melléklet – Gyerekek fogalmazásai a drámapedagógiai órákról

A dráma óra

Nagyon szeretem a dráma órákat mert izgalmasok a feladatok és közelebb hoz egymáshoz minket. A feladatok nagyon jók mert egyszerre megnyitnak, márok meg megtanulnak bízni egymásban. Emellett minden órára jobban megismerhetem a többieket és Ucanénénit is. Nekem a kedvencem az az volt amikor szemkötővel a szememen a társamban megbízva végigverettél az udvaron. Szerintem nagyon jó hogy ezeken az órákon megtanulunk bízni egymásban és sokkal elfogadóbbak leszünk től. Ez az óra nagy változást hozott az osztályban mert sokkal elfogadóbb, megértőbb és sokkal kedvesebbek lettünk.

Most azért írok a dráma óráiról, mert ezzel visszajelzést adok tanárjaimnak és mert segítek neki.

En szeretem a dráma órát, mert izgalmas, interaktív. Számomra hasznosak a dráma órák, mert előrelépésnek abban, hogy önfogadóbb legyek, és türelmesebb. Az én kedvenc játékomban az volt, hogy kiválasztottunk egy embert, aki a tanár aorta mögé beült, és a többiek jó dolgokat mondtak neki. En azt gondolom, hogy sokat tanulok ezekből az órákból, például az értékekre való viszonyulás, társad elfogadása, dícsérése, és a csapat munkában való együtt működés. Szerintem jó hatással vannak a dráma órák az osztályra, de vannak dolgok amik jobban hatásosak ránk.

Szerintem hasznosak és jók a dráma órák.

A drámapedagógiai játékok

Én igazán szeretem a drámaórát, mert szerintem összekovácsolja az osztályt és jólban megismerjük egymást.

Szerintem ezek az órák hasznosak, mert a játékok érdekesek és számos problémára megoldást jelentenek. kifejezetten kedvem játékom nincsen, de a bizalomjátékokat igazán élvezem. Ezen a foglalkozáson megtanulhatjuk hogyan kell illedelmesen, figyelmesen viselkedni a társainkkal.

A drámaórának különösen nagy hatása van az osztályközösségre, mert megtanuljuk tisztelni egymást.

Drámapedagógiai játékok

Nagyon szeretem a drámaórát, mert kicsit tudok a játékok körében pihenni.

Nagyon hasznos, mert egy hosszú nehéz hét után jó kikapcsolódni. A kedvem játékom az volt amikor kaptunk kártyákat és az azokon lévő dolgokat a csapattársainknak kellett találni. Ezen az órán megtanulhatjuk azt, hogy a játékokban az a fontos, hogy jól érezzük magunkat nem az, hogy nyerünk.

Szerintem az osztályra a dráma óra olyan hatása van, hogy ne vessünk össze mindenben.

Én szeretem dráma órákat, mert
 ha nem megyünk ki az udvarra akkor
 a színelvő játékos órával elszórakoztathatjuk
 magunkat. Ez az óra nagyon hasznos,
 mert ha mi magunk vagy ismerősök
 nagyon szívesen részt veszünk, a játék neve
 drámaóra, amit úgy kell játszani,
 hogy valaki szemkötő van a színelvő
 pedig mutatja az utat. Ezek a játékok
 türelmesen legyenek mert akkor több
 dolgot tudunk megismerkedni másokkal.
 Szerintem a dráma órák azért hasznosak,
 mert mindenki jól érzi magát, vagy
 valaki más tulajdonságait tudunk
 megismerni.

Ákos, az ellenvélemény:

IRTA: #####

Nem. Mert apám és
 ugyanazt játszik mindig,
 mindig az egész.
 Nem. Mert nem segít, csak
 semmit.
 Semmi, mert utálom az
 ilyen játékokat.
 Semmit. Mert ez csak játék.
 Nem. Mert ugyan úgy min-
 denki olyan amilyen volt.

2. melléklet – Az ökosarok (saját képek)

Gréti rendet tesz és virágot öntöz.

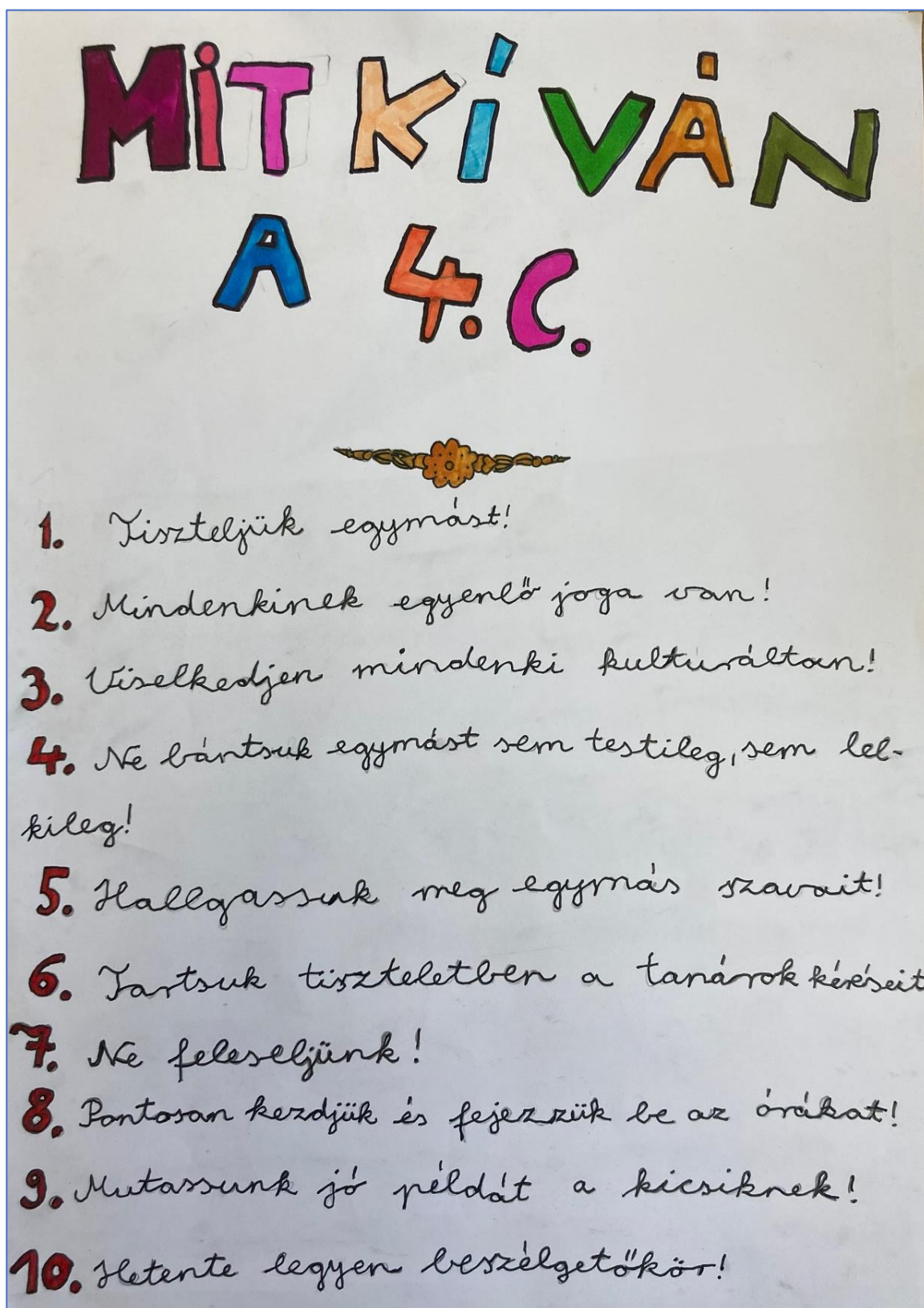
Szelektív hulladéktárolók

Gréti Gömbit eteti.

Szőrös Gömbi

A 4. c osztály proklamációja, amit stílusosan március 15-e körül tettünk ki az ajtónkra.

4. melléklet: Guruló nap

Rollerpálya (saját kép)

Görköri pálya

Hason csúszka pálya

Gördeszka és segway pálya

5. melléklet – Pénteki póló a tanító néniknek.

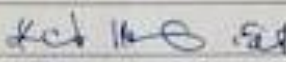
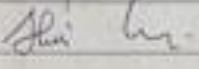
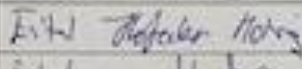
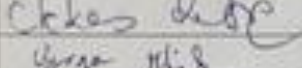
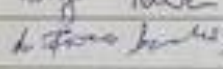
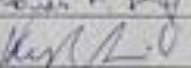
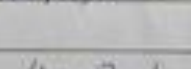
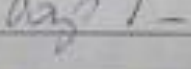
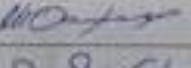
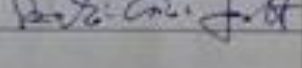
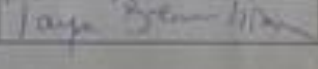

Anna és én, büszkén viseljük a pénteki pólónkat,

6. melléklet - Szülői hozzájáruló nyilatkozat. Hat gyermek törvényes képviselője a szülői értekezleten nem tudott részt venni. Lent nevezett gyermekekről nem szerepelnek fényképek szakdolgozatomban.

SZÜLŐI HOZZÁJÁRULÓ NYILATKOZAT

Jelen nyilatkozat aláírásával lent nevezett gyermek törvényes képviselőjeként hozzájárulok, hogy gyermekemről iskolai tevékenységgel összefüggő eseményen fényképfelvétel készüljön. Továbbá hozzájárulok, hogy gyermekem neve és a fent említett felvételek megjelenjenek az osztályban tanító pedagógus, Lengvárszky Éva szakdolgozatában.

Gyermek neve	Gyermek törvényes képviselője	
	hozzájárulok	nem járulok hozzá
Albert Anna Veronika		
Ancsin Miléna Panna		
Annai Ákos		
Balázs Ákos		
Chvojka Bence Dániel		
Dénes Dávid		
Eltér Csenge		
Elek Kornél Endre		
Erdész Greta		
Füzes Donát Barnabás		
Kelbert Liza		
Köller Máté Jakab		
Kovács Benjámin		
Nyilas Patrik		
Pálvölgyi Nikolett		
Pilcz Hanna Nóra		
Popilla Réka Anna		
Rabb Dávid Miklós		
Szabó Lora		
Székely Dániel		
Táya Otman		

Pécs, 2023. 01.30.

NYILATKOZAT

Alulírott Lengvárszky Éva a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Kaposvári Campus, tanító szak nappali/levelező* tagozat végzős hallgatója nyilatkozom, hogy a dolgozat saját munkám, melynek elkészítése során a felhasznált irodalmat korrekt módon, a jogi és etikai szabályok betartásával kezeltem.

Hozzájárulok ahhoz, hogy Záródolgozatot/Szakdolgozatot/Diplomadolgozatot egyoldalas összefoglalója felkerüljön az Egyetem honlapjára és hogy a digitális verzióban (pdf formátumban) leadott dolgozatom elérhető legyen a témát vezető Tanszéken/Intézetben, illetve az Egyetem központi nyilvántartásában, a jogi és etikai szabályok teljes körű betartása mellett.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: 2023.04.21.

Hallgató

NYILATKOZAT

A dolgozat készítőjének konzulense nyilatkozom arról, hogy a Záródolgozatot/Szakdolgozatot/Diplomadolgozatot/Portfóliót áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A Záródolgozatot/Szakdolgozatot/Diplomadolgozatot/Portfóliót záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom*.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: 2023 év április hó 22 nap

Belső konzulens

*Kérjük a megfelelőt aláhúzni!